

πέσανε τ' ἄνθια ἀπ' τὰ κλαριά σὰ μαραμμένα νάτα.
Μὰ κάτου σὸ ἡμίλωμα τὴν πολιτεία ξανοίγω,
κ' εἶναι συρμένη ἀλάκαιρη στὰ ὀρθόστηθα νταμάρια
κι ἀργοβυζαίνει ἀχόρταστα σὰ λαγγεμένη λάμια
κι ἀξάνει σὰ μιά κορασιά στὴν ἀγουρηρ ἀγάπη.
Καὶ πέρα στὴν ἀπολωριά ὅπου τελειώνει ἡ ξέρα,
ἀσπρογαλιάζει ἡ θάλασσα καὶ τρέμει ἐντὸς πανάκι,
ἀργὰ πὼς τρέμει ἡ θύμηση γὰ φτάση σὲ λιμάνι.

*

Ἀρομαίει τὸ φῶς ὀλόχρυσο μέσ' στὸν πλιτὴν αἰθέρα
κι ὅλα τὰ πάντα δείχνονται γεραμμένα μὲ κοντύλι.
Ὁ τόπος λάμπει ξάστερος κι ἀνάερος γλυκοφέγγει
σὰ μιᾶς παιδούλας μέτωπο πὸ δὲν τὸ κρούει τὸ πάθος.

Κ' ἐκεῖθε ὁ γέρος Ὑμητιὸς τῆς χώρας κοβαλλάρης
ταιριάζει ἀπάνου του γοργὰ τῆς πασκάλιας τὸ χρώμα,
γλυκὸ τὸ χρώμα καὶ θερμὸ σὰν ἐρωτάρης πόθος,
τῆς πασκάλιας πὸ ἀνάντισε μεστή στὰ σὺρριζὰ του.
Κι ἂν τὰ ποτάμια εἶναι ξερὰ κ' ἡ δάφνη νεκρωμένη
κ' ἡ χλωρασιά εἶναι λιγοστή κ' ἡ ἄλικη πίτρα πλήθος,
μὰ πάντα ἡ γῆς ἀγέραστη κι ἀπάρθενος ὁ αἰθέρας,
κι ἀνανογῶ σιμά μου ἔδω τὴν ἀγκαλιά τῆς ζήσης...
Εὐγενικό, βεργόλυγο, δετό, ἀρμωσμένο, πλούσιο
χαῖρε κορμὶ τῆς Ἀιτικῆς πὸ μέσα σου λαγιάζει
ψυχὴ γαλήνια καὶ γλυκειά, ὁ κάμπος τῆς Ἀθήνας.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΦΥΛΛΑ

ΑΠΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΚΟΡΗΣ

Ὡ, πὼς ἤθελα, λεύτερη σὰν τὸ πουλί, νὰ πε-
τάω πάνου στὰ ὀλοπράσινα, στὰ δροσολουσμένα κλα-
ράκια καὶ νὰ τραγουδῶ ἕνα τραγούδι μοναχά, τῆς
λευτεριάς τὸ τραγούδι.

Τὸ βέλο μού σφαλνάει σὰ μαύρη σκέπη τὰ μά-
τια, μὰ τὸ πετῶ τὸ βέλο σὰ μὲ παραστενοχωρέσει.
Τὸ βέλο τοῦ κόσμου ὅμως πὼς νὰν τὸ πετάξω μα-
κρὰ μου ; Πὼς νὰ ξεφύγω ἀπὸ τὸ στεγνὸ κλουβὶ σου,
κόσμε, πὼς νὰ διαβῶ στὰ λεύτερα λειθάδια τῆς ἀ-
γάπης ; Ὡ ἄγρια χειραφέτηση ἐσύ, ἔλα λύσε τὰ σκoi-
νιά, τὰ τρομερὰ σκoiνιά τῆς ἀμάθειας κι ἄσε καὶ μᾶς
νὰ φτερωθοῦμε σὰν τὰ πουλάκια μέσα στοὺς δρό-
μους, κι ἀλαφρότατα νὰ δεῖξουμε μιὰ καινούρια ἀ-
νοιξη, μιὰ ἀνοιξη πὸ τὴν ὄνειρεύομαστε πίσω ἀπὸ
τις κουρτίνες μας ! Ἀχ, κόσμε, κόσμε, πὸ μᾶς ἔχεις

μέσα σὲ σιδερένιο κλουβὶ κι ἀφίνεις νὰ περνοῦν ἀ-
γύριστα κάπια χρόνια καὶ νὰνεβοκατεβαίνουν οἱ καρ-
δοῦλες μας ἀπὸ τὴν ἀποθυμιὰ τῆς λευτεριάς !...

*

Τί θέλεις, γλυκόλαλό μου ἀηδονάκι, πάνου σὸ
παράθυρό μου ; Ἀχ, κ' ἐγὼ ἔχω λαλιά, μὰ δὲ μ'
ἀφίνου οἱ σκληροὶ μου φυλακότερες νὰ πετάξω ἀπὸ
παράθυρο σὲ παράθυρο καὶ νὰ τραγουδήσω τὸ τρα-
γούδι πὸ λαχταρῶ, τῆς λευτεριάς τὸ τραγούδι. Ἀχ,
γλυκὸ μου ἀηδονάκι, φεύγα, φεύγα γιατί σὲ ζου-
λεύω. Ἐχω κ' ἐγὼ λαλιά, ἔχω κ' ἐγὼ ἀετοῦ φτερὰ
μεγάλα, μὰ τὸ κλουβί, τὸ κλουβὶ δὲ μού τάνοίγουν.
Δὲ μού τάνοίγουν, ὠϊμένα, τὸ κλουβί. Κι ἂ μού τᾶ-
νοῖζουν τί ; Στέκει ὁ κόσμος στὴν πόρτα καὶ μὲ γυ-
ρίζει ξανά στὸ ἀπαίσιο κλουβὶ μου μέσα.

Θέλω νὰ μὲ κάμεις ἀηδόνι κ' ἐμένα, κ' ἐγὼ νὰ
γίνω ταιράκι σου ἀκριθὸ καὶ νὰ πετάμε ἀπὸ παλάτι
σὲ παλάτι κι ἀπὸ καλύβι σὲ καλύβι τὰ δύο μας νὰ
χτίσουμε μιὰ πράσινη φωλίτσα, νὰ ζήσουμε πάνου
στοῦ ἀπειροῦ τὰ φτερά.

Ἄ ! Ψέματα ! Δὲ θέλω ἐγὼ νὰ πάω στὸ ἀ-
πειρο. Θέλω νὰ ζήσω μοναχὰ μὲ σένα, ἀηδόνι μου
γλυκὸ, λεύτερό μου ἀηδονάκι. Ὡ, λόγια, λόγια μο-
ναχὰ καὶ τίποτ' ἄλλο. Μιὰ λευτεριά μονάχα λα-
χταρῶ, μὰ, ἄλοι μου, δὲν τὴν ἔχω.

*

Ὡραία δὲ γεννήθηκα ἐγὼ καὶ δὲν προσμένω νὰ
μὸ ψάλουνη τὴν ὀμορφιά μου. Μὰ κάτι ὦρατο
κρύβω στῆς ψυχῆς μου τὰ κατὰβαθα. Κρύβω τὴ
λαχτάρα τῆς λευτεριάς, κρύβω τὴν ἄγρια τὴ λα-
χτάρα πὸ ἂν τὴν εἶχανε ὅλες, ὅλες οἱ σκληρωμέ-
νες ἀδερφοῦλες μου, θάμαστε τώρα λεύτερες καὶ θὰ
τραβούσαμε στοὺς ἀνοιχτοὺς δρόμους τῆς ζωῆς.

*

Ὁ χορὸς ἐμένα δὲ μὲ κεντρίζει καὶ τὸ λευκὸ
φόνεμα τῆς νύφης δὲ μὸυ τραδαίει τὴν ὄρεξη. Ἐ-
μένα μ' ἀρέσει τὸ δάσο τὸ καταπράσινο, νὰ ζήσω κεῖ
μέσα ξέγνοιαστα—σὰν ἀηδονάκι καὶ σὰν τρελλὴ
τριγόνια.

ΑΣΤΡΟΓΛΑ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΣΚΕΦΟΥΛΕΣ

(Στὸ περιθώριο τοῦ «Ἡμερολόγιου κόρης»)

Νὰ ποθεῖς ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τὴ λευτεριά κι
ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ λογαριάζεις τὸν κόσμο, σημαίνει
πὼς δὲν ποθεῖς τίποτα. Ὅποιος λέει πὼς ποθεῖ λευ-
τεριά, πάει νὰ πει πὼς ἐπαναστατεῖ. Μὰ σὰ λογα-
ριάζεις τὸν κόσμο (τὴν «κοινωνία» δηλ., τὰ συνθη-
ματικά ψέματα, τὶς λογῆς πρόληψεις) ἐναντίο ποια-
νοῦ ἐπαναστατεῖς ;

Μὲ τὸ νὰ λογαριάζεις τὸν κόσμο, ἀποδείχνεις
πὼς πρὶν πολεμήσεις τὸ λεγόμενο κόσμο, ἀνάγκη
νὰ πολεμήσεις πρῶτα πρῶτα τὸν ἑαυτὸ σου, νὰ τὸν
κάνεις λεύτερο.

*

Ἀγάπη, Λευτεριά, Χρέος, Θυσία καὶ μερικὰ
ἄλλα τέτια, δὲ λέγονται—ἐνεργοῦνται. Μὲ τὸ νὰ
λὲς πὼς ἀγαπᾶς, ἢ μὲ τὸ νὰν τὸ φαντάζεσαι, δὲν
κάνεις τίποτα. Πρέπει νᾶχεις τὰ κουράγιο καὶ νὰν
τὴν ἐνεργεῖς τὴν ἀγάπη. Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὴ Λευτε-
ριά, καὶ μὲ τὴ Θυσία, καὶ μὲ τὸ Χρέος, καὶ μὲ τὸ
κάθε τι ἄλλο μεγάλο κ' εὐγενικό πὸ θέλουμε νὰ
πιστεύουμε πὼς τὸ λαχταρεῖ ἡ ψυχὴ μας.

*

Κ' ἔτσι τώρα μὸρχονται στὸ νοῦ μου οἱ δημο-
τικιστᾶδες. Κόσμο ἔχουνε κι αὐτοὶ ἀντίκρυ τους, κό-
σμο πὸ τοὺς βρίζει προδότες, ἀγράμματους, βδε-
λυροὺς—καὶ κοινωνία ἔχουν ἀπέναντί τους πὸ τοὺς
κλείνει κατὰμουτρα τὶς σκεθρωμένες πόρτες τῆς. Μὰ
οὔτε τὰ λογαριάζουν αὐτά. Τὸ δρόμο τους τραβάνε
ἴσια, ἤρεμοι, ἀρχοντικοί, ἀκούραστοι, λιονταρόφυ-
χοι. Ἡ κοινωνία !... Μὰ ἴσια ἴσια, παιδί μου, τὴν
κοινωνία πάνε νὰλλάξουνε, ἀφοῦ δὲ κι ὁ ἀγῶνας
τους γὰ τὸν ξεσκλαβωμὸ τῆς περιφρημῆς αὐτῆς κοι-
νωνίας γίνεται.

*

Ὅμορφα τὰ λὲς, ναί, πολὺ ὀμορφα καὶ πολὺ
γλυκά. Τὸ βέλο τὸ πετᾶς σὰ σὲ παραστενοχωρέσει.
Ζουλεύεις τὴν ἀηδονάκι πούνα; λεύτερο. Θὰς νὰ ζήσεις
ξέγνοιαστα μέσα στὸ δάσο τὸ καταπράσινο. Ναί.
Ὅλ' αὐτὰ εἶναι ὀμορφα, πολὺ ὀμορφα. Τὰ διάβασα
χερόγραφα καὶ τὰ καταχάρηκα. Μὰ,—μὴν πικρα-
θεῖς—ὅσο κι ἂν τὰ διάβασα κι ἂν τὰ ξαναδιάβασα
δὲν μπόρεσα νὰ βγάλω τί εἶδος λευτεριά λαχταρεῖς
καὶ τί εἶδος ἀνοιξη (καινούρια δηλ. ζωὴ) ὄνειρεύε-
σαι πίσω ἀπὸ τὶς κουρτίνες σου.

ΜΙΑ ΑΠΟΚΡΙΣΗ*

Γιὰ νὰ δώσω μικρὸ δείγμα τῆς ποιήσεως τοῦ Πα-
λαμά, πὸ πηγάζει ἀπὸ τὸ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο
νόημα τῆς τέχνης, θὰ ξεσηκώσω μερικὰ κομμάτια
τόσο ἀπ' τὰ πλατύστομα ὅσο κι ἀπὸ τὰ λιγύστιχα :

Η ΑΠΟΚΡΙΣΗ

Ἀμαρτυράδες, πάρτε με κι ἀκοῦστε με, Αἰγυπᾶνες,
Γάμου κρεββάτια στρώθηκαν, σπαράζει ἡ λαγκαδιά,
Νὰ τ' Ἀνθεστήρια ! κελαιδοῦν οἱ ἀδελφικοὶ παιᾶνες,
Πλέκονται λάγνα εἰδύλλια σὲ δάση ἀρκαδικά.
Ἡ μέθη ἡ διονύσια ξεσοπάει, λυσσοίει, καὶ λάμπει
Ὡς πὸ εἶν' ἡ πλάση, καὶ ἀπὸ πού ; δὲν ξέρω
ἂν εἶμ' ἐγὼ,
Ὁ μέγας Πᾶν ἐχώρεσε στὴν ἀγκαλιά μου, ὦ θάμψη !
Μὲ τῶν στοιχείων τὴν ἄγρια, τὴν ἄγρια ζήση ζῶ.
Τὸ δῶρο τῶν ὑπέρκαιων γαλήνιων δραμάτων,
Ὡ Χρυσομίτρα, μὸυ ἔφεραν οἱ τρεῖς θεὲς κ' οἱ
ἐννιά*

Στὰ μέτωπα καὶ στὰ χροῖα κορμιά τῶν ἀγαμάτων
τὴν ἀφρογένεια χόρτασα τῶν ὄλων Ὅμορφα.
Ἀκούω τὰ ἡδῶνα, ἀντιλαλοῦν τὰ ἡδῶνα οἱ Σοφοκλήδες,
Αἰσχύλαιοι, Ὀκεάνειοι, ὦ γόοι προφητικοί !
Σὲ μιὰ ματιὰ ὀλοπράσινα ἀγνάντια μου Ἀτλαν-
τίδες

Γεννιοῦνται ἀπὸ τὴν ἄβυσσο καὶ χάνονται σ' αὐτή.
Θαλασσομάχοι Φοῖνικες μὲ φέρανε ἀπὸ πέρα,
Ὁ χαροκόπος εἶμ' ἐγὼ κι ὁ κοσμογυριστῆς
Τέχνες, μιλήματα, εἰδῶλα ξαφνίζουν τὸν ἄερα.
Νυφάδες, ἀγκολιάστε με, Σάντροι, ἀκοῦστ' ἐσεῖς.
Καὶ Σάντροι καὶ Κένταυροι, νυφάδες Ἀμαρτυράδες,
Κ' οἱ Ἑλλάδες οἱ χρυσόλαλες μὸυ εἶπαν μὲ μιὰ
φωνή,
Μέσ' ἀπὸ χῶρες καὶ βουνά, δάση, κορφές,
πεδιάδες,
«Γιὰ σὲ τὸ ἀθάνατο κρασί δὲν εἶναι, ὦ μεθυστή !»
Καὶ ἡ Ταναγραία ἡ λυγρὴ καὶ ἡ φοβερὴ Κασσάντρα,
Μαινάδες κισσοστέφανες, Ὀλύμπιοι θεοί,
Ἄπ' τὴ σπηλιὰ τῆς Καλυψῶς ὡς τὴ σοφὴ
Ἀλεξάντρα,
Οἱ Ἑλλάδες οἱ μονοσόφρες μὸυ εἶπᾶν μὲ μιὰ
φωνή.
«Σῶπα, χλωμὲ καλόγερε, λάλε καὶ χαῦνε, σῶπα,

Στὸ μοναστήρι γύρισε καὶ κλείσου στὸ κελλί !»
Καὶ τῶν Πινδάρων οἱ ἤρωες κ' οἱ θέαινες τοῦ
Σκόπα
Γελοῦνε, καὶ τὸ γέλοιο τους βροντόραχτα ἀντηχεῖ.

ΣΚΕΨΗ

Ἄπ' ὅλα τὰ θεόμορφα τῶν ἀγαμάτων φέγγη
Κι ἀπ' ὅλους τοὺς χρυσοὺς ρυθμοὺς πὸ πλέκει δ'
ποιητής,
Ποιὸς ξέρει ἂν πὸ ξεχωριστὰ καὶ ἂν πὸ μακριὰ
δὲ φέγγη
Μιὰ καλὴ πρᾶξη ἀγνωρίστη, μπάλασμο μιᾶς πληγῆς !
Τὸ Κεῖμα τὸ σκυλόκαρδο κ' ἡ ἀκάθαρτη Κακία
Τάχα γιὰ τὴν ἀλάθειαν κάποιον θεοῦ ἀκοή
Δὲν εἶναι μιὰ σοφώτατη τρικυμιστὴ ἁρμονία
τῆς μελωδίας πὸν φέλλει μας ἡ γαλήνῃ Ἀρετῇ ;
τῆς Τέχνης λάμπουν οἱ νοοί, λάμπουν τὰ οὐράνια τόξα
τοῦ Λόγου, λάμπουν τὰ ὄρημα τὰ θριαμβευτικά
Τάχα κ' ἀξίζουνε στὸ Πᾶν τὸ νόημα καὶ τὴ δόξα
τοῦ ἀνθοῦ πὸν χαίρεται ἡ ἀγῆ καὶ κλαίει νεκρὸ
ἢ βραδιά ;
Ὑψώνεται ὁ βαθύσοφος, ὅλες τὶς θύρες κρούει
τοῦ Ἀπειροῦ, καὶ ὅλες στέκειαι τὶς Σφίγγες καὶ
ρωτᾷ :

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 380.

Αὐτὸ δὲ μᾶς τὸ λές—ὅσο κι ἂν τὸ αἰσθάνεσαι.
Ἴσως γιατί σὲ νανουρίζει καὶ σὲ νερκώνει ἡ Δευ-
τερία ὡς λέξη—δηλ. μιὰ λέξη ποὺ τὰ λέει ὅλα καὶ
ποὺ δὲ λέει τίποτα, ὅταν τὴ λέμε ἔτσι ἀόριστα, χωρὶς
νὰ ποῦμε καὶ σὲ τί πράμα πάνου τὴ λαχταροῦμε.

Ὁ σκλάβος, μόνο τὴ λέξη Δευτερία νὰ ξεστο-
μήσει, σοῦ δηλώνει καὶ τί ἐννοεῖ. Πῶς ὅμως νὰ νιώ-
σεις καὶ τί ζητάει μιὰ κόρη, λέγοντας μοναχὰ τὴ
λέξη, δίχως νὰ σοῦ δηλώσει καὶ τὸ εἶδος τῆς Δευ-
τερίας ;

Ὡστόσο ὑπάρχει καὶ μιὰ ζωὴ ποὺ τὴ λέν «ἐσω-
τερικὴ ζωὴ» ποὺ μπορεῖ νὰ τὴ ζήσει, ὅποιος ξέρει
νὰν τὴ ζήσει, πάντα λεύτερος, μὴ λογαριάζοντας
κόσμο καὶ κοινωνία, ἀφοῦ κόσμος καὶ κοινωνία δὲν
ἔχουν κανένα παρεδῶσε σὲ τούτῃ τὴ ζωὴ.

Τούτῃ τὴ στιγμή, ποὺ ρήχνω στὸ χαρτί παί-
ζοντας τίς πρόχειρες αὐτὲς σκεψοῦλες, δὲ μὲ βα-
ραίνουν καθόλου οἱ τόσες ἀλυσίδες τῆς ἐξωτερικῆς
μου ζωῆς. Ὅχι. Τέτιες ἀλυσίδες δὲν ὑπάρχουν
τούτῃ τὴ στιγμή γιὰ μένα. Γυρισμένος στὸν ἑαυτὸ
μου, ζώντας στὸν ὄνειρεμένο κόσμο ποὺ ἐγὼ δημιούρ-
γησα, νιώθω ν' ἀπλώνεται ὀλόγυρά μου μιὰ ἀπό-
λυτη λευτεριά καὶ νιώθω νὰ ζῶ μέσα στὸ δᾶσο τὸ
καταπράσινο.

Πλάθει κανεὶς μὲ τὴ φαντασία του κόσμους δι-
κούς του. Γιατί τάχα νὰ μὴν πιστέψει πῶς τοὺς ζεῖ
κόσμος τοὺς κόσμους αὐτούς ; Γιατί—νὰ ποῦμε—νὰ
μὴν παίρνει γι' ἀληθινὴ ζωὴ τὰ ὄνειρα καὶ νὰ μὴ
βλέπει τὴ γύρω του ζωὴ, τὴν κοσμικὴ, σὰ μιὰ
σειρὰ βραχνάδες ;

Τελευταία Κεριακὴ τῆς Ἀποκριᾶς.

ΙΕΙΟΝΑΣ

ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ

ΤΟΥ ΒΕΡΓΙΔΙΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΝ

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ

καὶ τυπωμένα σὴν Τυβίγγη

ΠΟΥΛΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ ΚΑΙ
ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΕΣΤΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΖΗ-
ΛΟΥΚΑ ΔΡΑΧ. ΜΙΑ

Καὶ γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ Νουμᾶ, στὰ γραφεῖα μας,
Λεφτά—50—Λεφτά

Ὁ στρατιώτης ὁ ἄγνωμος ποὺ ἀρώτητα ὑπακούει
Σὲ μιὰν ἀλήθεια ἐπέρατη δὲν εἶναι πιδ σιμά ;
Ὡ μέγα τραβοπάλαμα ! Ποιά δύναμη, ποίος ξέρει !
Μετράει τὰκατὰμέτρητα καὶ πλάθει τὰ τρανά ;
Ἡ σκέψη τοῦ ξεχωριστοῦ ἢ ἀταίριαστη ; ποίος
ξέρει !

Τοῦ πλήθους ἢ θαμπὴ ψυχὴ ποὺ ἀλόγιστα ξεσπᾷ ;
Γιὰ νὰ βλογήση εἶν' ἔτοιμο κάποιο πανίερο χέρι
Τάχα καὶ ποίος ὁ εὐλογητός ; Τὸ ἐλεύτερο πουλὶ
Πόχει πατρίδα ὅπου τὰδρὸ φτερό τὸ γοργοφέρη,
Ἡ τὸ φυτὸ ποὺ ἀνθόβολο μᾶς φούχτας δένει γῆ ;
Καὶ ποῖο τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸ ; Νόμος ποῦ εἶν' ὄλος
μάτι,

Ἡ κάποιος τυφλὸς ἔρωτας ; Τί θὰ μᾶς πᾶη ἐκεῖ ;
Σκυφτὸ ἕνα τρεμοπάξιμο στὸ κρύφιο μονοπάτι,
Ἡ στέρεο γοργοπάτημα στὸ δρόμο τὸν πλατὺ ;
Ὡ κόρη ὄνειροστέφανη, μαλλώνεις πάντα, ὦ Σκέψη,
Μὲ μιὰν αἱματοστάλαχτη ἀντρογόνακα γοργή
Τάχα ποῖο γάλα εἶνε γραφτὸ νὰ γιάνη καὶ νὰ θρέψη
Σὲ μιὰν ὄγειαν ὀλόμπια τὴν ἄρρωστη ζωὴ ;

Ἄγγελε, μ' ἕνα γίγαντα, παλαίβεις πάντα, ὦ Σκέψη,
Κι ἀπλώνει γιὰ νὰ σφίξη σε τὰ χέρια τὰ ἐκατό.
Κρίνο ἢ ρομφαία θὰ κρατᾶς ; Καὶ ὁ κόσμος θάχρη
ρέφει,

ΦΥΛΛΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*

ΙΑ'

Η ΘΕΙΑ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ

«Δὲν εἶναι μιὰ δὲν εἶναι δυὸ ποῦ μὲ σταυρώνεις
νὰ σοῦ τὰ πῶ· εἶσαι μικροῦλα, καὶ γιατί νὰ σὲ κα-
κοκαρδίζω ! Μὰ ἐσὺ καὶ καλὰ νὰ τ' ἀκούσης. Λοι-
πὸν ἄκου τα, φτάνει νὰ μὴν τὰ ξεστομίσης κανενοῦ,
καημένη, γιατί ἡ κατάρρα μου θὰ σὲ φάη. Οἱ γονιοί
σου μονάχα τὰ ξέρουνε.

Εἶναι πολλές ὥρες μακριὰ ἀπὸ δῶ τὸ χωριὸ μας.
Τὸ καημένο τὸ χωριὸ μας ! Δὲν τὸ ξαναεἶδ' ἀπὸ τό-
τες ! Τὸ καλυδάκι μας δὲν εἶτανε μὲς στὸ χωριὸ,
εἶταν ὄξω, μέσα σὲ λόγγο δέντρα γεμάτο. Παρα-
πάνω εἶταν ἡ βοσκή, κ' ἐκεῖ ἔθροσκε τὰ γίδια τοῦ ὁ
θεοῦ μου ὁ Νικολῆς. Ἄμ' αὐτὸς δὰ μὲ προίκισε καὶ
μὲ πάντρεψε. Ἐγὼ εἶμουνα χρόνια ὄρφανοκόριτσο.
Μὲ πήρε καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ Γιωργῆ μου. Τὰ προικ-
ιά μου εἶταν τὸ καλύδι, ἕνα χωραφάκι καὶ τὰ μισὰ
γίδια τοῦ μπάμπια. Τὸν εἶχαμε καὶ κείνονα μαζί
μας. Μόνο ποῦ δὲ μᾶς χάρισε ὁ Θεὸς καὶ παιδιὰ.
Ὅλα τὰλλα τὰ εἶχαμε. Κάτι ἤξερε ὁ Μεγαλοδύνα-
μος, τὴ χάρη του νάχουμε !

Ἄνέθηκε μιὰ βραδιὰ ὁ γέρος στὴ μάντρα,—εἶ-
ταν ἀνοιξή σὰν καὶ τώρα—νὰ δὴ ἂν εἶχε τὴν ἐν-
νοια τοῦ κοπαδιοῦ ὁ Γιωργῆς, ποὺ ἐρχότανε δυνατὴ
μόρα. Ἐγὼ, δὲν εἶτανε δὰ καὶ πρώτη φορὰ ποῦ
ἔμεινα μοναχὴ μου. Μαγεῖρευα τὸ φαεῖ κ' ἐκλωθα,
σὰν καλὴ ὥρα. Ὅτι βγήκε ὁ γέρος, κ' ἀρχινάει τὸ
κακό. Μιὰ πᾶς στὴν ἄλλη οἱ ἀστραπὲς κ' οἱ βρον-
τὲς. Ἐκανα τὸ σταυρό μου καὶ κάθουμου ἔτσι
κοντὰ στὴ φωτιά. Δὲν πέρασε ὅση ὥρα τὸ λέω, κ'
ἀρχινάει ἡ βροχή. Ἄρχισε δὲν ἀρχισε ἡ βροχή, καὶ
νὰ σοῦ χώνουνται μέσα στὸ καλύδι δυὸ Τουρκαλά-
δες ! Ἀκόμα τοὺς βλέπω μπροστὰ μου καὶ τρέλλα
μὲ πιάνει. Τάχριο τους τὸ γέλοιο, σὰ μ' εἶδανε μο-
ναχὴ στὸ καλύδι, εἶταν κ' ἀπὸ τὴν ὄψη τους κ' ἀπὸ
τὰρματὰ τους πιδ τρομερώτερο. Στὴν ἀρχὴ θάρρεψα
δὰ πῶς ἦρθαν ὅσπου νὰ περάσ' ἡ βροχή. Μὰ αὐτοὶ
εἶχαν ἄλλα στὸ νοῦ τους. Ἐκείνη τὴν ὥρα τὸ συλ-
λογοιστήκανε, σχεδιασμένο τὸ εἶχανε, Θεὸς τὸ ξέρει.
Πρῶτο πράμα ποῦ ἔκαμαν εἶτανε νὰ μανταλώσουν
τὴν πόρτα. Ἐγὼ σὰν τὸ εἶδ' αὐτὸ, ἔκαμα νὰ ση-
κωθῶ καὶ μοῦ ἦρθε σὰ λιγοθυμιά κ' ἔπεσα πίσω μὲ
τ' ἀδράχτι στὸ χέρι. Μήτε νὰ φωνάξω δὲν πρόφτα-
ξα. Μὰ εἶμουνα γερὴ γυναίκα καὶ δὲν πρέπει νὰ
βάσταξε πολὺ ἡ λιγοθυμιά. Σὰν ἀρχισα νὰ συνε-
φέρνω, κατάλαβα πῶς γυρεύανε νὰ μὲ σηκώσουν καὶ
νὰ φύγουνε. Θὰ φοβήθηκα, καθὼς φαίνεται, νὰ

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 353.

μὴν πλακώση κανέναν καὶ τοὺς χαλάση τὴ δου-
λειὰ καὶ συλλογοιστήκανε νὰ μὲ πάρουν καὶ νὰ τρα-
θήξουνε σὲ κανένα πιδ μοναχικὸ μέρος. Δὲν ἔδρεχε
καὶ πολὺ τώρα. Τὸ πρῶτο ποῦ μισοθυμοῦμαι εἶναι
ποῦ μὲ σήκωνε ὁ ἕνας, κ' ὁ ἄλλος ξανάνοιγε τὴν
πόρτα. Σὰν ἀνοιζαν τὴν πόρτα καὶ μ' ἔσερναν ἔτσι
ἀπὸ τὸ κατώφλι, ἀκούγω ἀπ' ἔξω μιὰ πιστολιά.
Ἄχ, ἐκεῖνο τὸ «Γιαννοῦλα μ', Γιαννοῦλα μ'», ποῦ
ἄκουσα ὕστερ' ἀπὸ κείνη τὴν πιστολιά ! Ποτὲς δὲ
θὰ τὴν ξεχάσω τὴν πικρὴ καὶ κλαμμένη φωνὴ τοῦ
Γιωργῆ μου. Ὁ καημένος πρέπει νάτρεξε κ' ἦρθε
στὸ καλύδι δίχως ν' ἀνταμώση τὸ γέρο καὶ γύριζε
μοναχὸς του. Δὲν μπόρεσε λόγο νὰ ξαναπῆ.

Ἐγὼ πιδ τώρα ξύπνησα καὶ κατάλαβα τί μαύρη
συφορὰ μοῦ κατέβηκε, ἔτσι ἀξάφνα σὰν τ' ἀστροπε-
λέκι. Κι ὄχι νὰ πῆς πῶς ἀρχισα τὸ μυρολόγι ἢ τίς
φωνές. Ἐτσι, ἀγρίεψε ἡ καρδιά μου, σὰ νὰ εἶμου
ἀντρας. Θέριεψα καὶ πῆγα. Ἄναψε τέτοια φωτιά
μέσα μου ποῦ μοῦ ἦρθε νὰ ξετιναχτῶ καὶ νὰ χυθῶ
καταπάνω τους νὰ τοὺς πνίξω. Καὶ τὸ κατάφερα νὰ
ξετιναχτῶ. Ἐπεσα ἴσια πάνω στὸ μακαρίτη, στὸν
ἀκριβὸ μου τὸ λεβέντη. Μοῦ φάνηκε σὰ νὰ σάλυε
ἀκόμα λιγάκι. Ἐσχῶ μιὰ στιγμή τὰ θεριά ποῦ εἶχα
μπροστὰ μου, καὶ μαλακῶν' ἡ καρδιά μου καὶ σκύβω
νὰ σπαπατέψω τὸ πρόσωπό του, νὰ τὸ φιλήσω, νὰ
τοῦ μιλήσω, νὰ τονε ρωτήξω ποῦ τονε λαδώσανε,
χίλια πράματα ζητοῦσα νὰ κάμω σὲ μιὰ στιγμή.
Δὲν πρόφταξα μήτ' ἕνα νὰ κάμω ! Μ' ἀρπάζει ὁ
ἕνας τους ἀπὸ τὴ μέση, ὁ ἄλλος ἀπὸ τὸ χέρι μὲ
βλαστήμιες καὶ μὲ φοβέρες, καὶ μὲ σέρνουν κατὰ τὴν
δέξωπορτα. Συλλογοιστήκανε νὰ πατήσω τίς φωνές, ἴσως
ἔρθη κανέναν καὶ μὲ γλυτώση, μὰ φοβήθηκα μὴν
τύχη κ' εἶταν κοντὰ καὶ τρέξῃ ὁ γέρος καὶ τὸν σκο-
τώσουν κ' ἐκείνον. Ἄλλος κανέναν στὴ γειτονιά δὲν
κατοικοῦσε τέτοια ποχή. Ὑστερα φοβήθηκα νὰ μὴ
δέσουν καὶ τὸ στόμα μου. Εἶδα λοιπὸν πῶς ἐδῶ
χρειάζεται πονηριά.

— Ποῦ θὰ μὲ πᾶτε τώρα, τοὺς λέω, μὲ τέτοιο
κατακλυσμοῦ ; Μείνετε μέσα ὅσπου νὰ καλοσυνέφη
κ' ὕστερα ὅ τι θέλετε κάμετε. Ὁ ἀντρας μου κοίτε-
ται λαδωμένος, ποιόνα φοβάστε ;

Τί τὰ θές, παιδί μου, μὲ ξαναφέρανε μέσα. Καὶ
σὰν τοὺς λύκους πέσανε στὸ φαεῖ ποῦ μαγεῖρευα.
Τοὺς ἀφίνω καὶ τρῶν οἱ ἔρμοι, καὶ μὲ δαδὶ στὸ
χέρι πηγαίνω κατὰ τὴν πόρτα νὰ ρίξω μιὰ ματιὰ
τοῦ Γιωργῆ μου. Εἶταν ἀσάλευτος, καὶ τὰ στήθια
του ματωμένα. Εἶταν πεθαμμένος ὁ ἀκριβὸς μου !
Καὶ καθὼς ποῦ στέκουμου καὶ τὸν ἔδλεπα, ξερὴ
σὰν τὴν πέτρα, ἔρχονται πάλι καὶ μὲ τραβοῦνε
μέσα οἱ σκύλοι. Φοβήθηκα μὴν τοὺς ξεφύγω.

Ἐμένα τώρα μὲ βασανίζανε δυὸ στοχασμοί. Ὁ
ἕνας νὰ γλυτώσω τὸ γέρο, ὁ ἄλλος, νὰ σκοτώσω
τοὺς φονιάδες τοῦ Γιωργῆ μου.

Αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι εἶταν ξένοι. Δὲ μᾶς ἤξεραν.
Πρέπει νὰ ταξίδευαν κατὰ τὸ χωριὸ κ' ἔχασαν τὸ

Καὶ τὸ δικό σας πάλαμα δὲ θάχρη τελειωμό !

Η ΛΥΡΑ

Ξέρω μιὰ λόγα ἀκριβότατη
Σὰν ἱερὸ φυλαχτὸ
Κάποιο στοιχεῖο τὴ μαστόρεψε
Καὶ τὴν ἀπόρριξ' ἐδῶ.
Τέχνης κ' ἀγάπης καὶ δύναμης
Χέρι κανένα θνητὸ
Δὲν τῆς ξυπνάει, δὲν τῆς παίρνει
Ἡχο, φωνή, στενασμό,
Μήτε οἱ σοφοί, μήτε οἱ ὄμορφες,
Μήτε ὁ βοριάς, μήτε ἡ αὔρα
Τοῦ Ἡλιοῦ οἱ ἀχτίδες, ἐκείνες,
Μ' ἕνα φιλή τους καὶ μόνο,
Κάνουν τὰπάρθεννα τέλια
Νὰ κελαιδάνε, Σειρήνες.

ΟΡΦΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ἐξω ἀπὸ τοὺς δρόμους τῶν ἀστόχαστων,
Λειτουργὸς καὶ ψάλτης ὄρφικός,
Ἐναν ὕμνο ξαναφέρνω

Μιᾶς λατρείας πανάρχαιας πρὸς τὸ φῶς.
Ἐτρεξε ὡς τὰ τώρα ὁ λογισμὸς μου,
Καταχωνιασμένος ποταμὸς
Σάφνισμα στὸ βοῦδισμα τῶν ἀνθρώπων
Τῆς κινδάρης μου ὁ ρυθμὸς.
Νύχτα ξεκινῶ, νύχτ' ἀνεβαίνω
Τὴ δυσκολανέβατη κορφή
Θέλω μόνος, θέλω πρῶτος
Τὰπολλόνιο φῶς νὰ χαιρετίσω,
Ἐνῶ κάτω στοὺς ἀνθρώπους
Θὰ εἶν' ἀκόμα ὁ ὕπνος καὶ τὸ σκότος !

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΡΙΣΝΑ

Τὸ φῶς εἶμ' ἐγὼ στὸν ἥλιο,
Στὴ φωτιὰ ἢ ἀναλαμπή,
Μέσα στὰ ἱερὰ βιβλία
Εἶμαι ἡ λέξη ἢ μυστικὴ.
Δόξαν οἱ ἥρωες μὲ λένε
Καὶ σοφία οἱ σοφοί
Ὅ, κ' ὑπάρχει, καὶ εἶναι ἀλήθεια,
Σ' ἐμένα ἔχει τὴν πηγὴ.
Εἶμ' ἐγὼ ἡ ζωὴ τῶν ὄλων
Τὰ μαργαριτάρια, τὰ ὄντα,

δρόμο τους και σαν τους έπιασε ή βροχή μπήκανε στο καλύδι. Τέτοιους δαιμόνους δεν τους είχε ο τόπος μας. Οί δικοί μας τό πολὺ μᾶς έκλεθαν κανέ γίδι.

Μανταλώνω τήν πόρτα και γυρίζω και τούς βλέπω με μιὰ ματιά σὰ νὰ τους λέω, δεν έχετε τώρα νὰ φοβηθήτε. Αὐτοί παίρνουν τότες καρδιά και αρχίζουνε στα γερά τὸ ξεφάντωμα. Τους έφερα και κρασί. Η πλόσκα μας δεν εΐταν άδεια ποτέ. Πρί νὰ τὸ φέρω όμως, πρόλαβα κ' έχουσα μέσα και λίγο σπύρτο. Τὸ κρασί έπρεπε νὰ δουλέψη γλήγγορα, πρί νάρθη ή γέρος, κι άλλον τρόπο δεν είχε. Τὰν τὰν έκανε ή καρδιά μου νὰ μὴν έρθη και χτυπήση πρί νὰ μεθήσουνε. Δεν άργήσανε νὰ τὰ χάσουν. Ο ένας έσκυψε τὸ κεφάλι του μπρός, ή άλλος τόρριξε πίσω και κοίταζε τὸ ταβάνι μουμουρίζοντας μιὰ λόγια. Άνοιγω τήν πόρτα. Άκούγω περπατησιές. Καιρὸ δεν εΐχα νὰ χάνω. Παίρνω τὸ ξινάρι, δίνω μιὰ τοῦ ένοῦ στὸ σέβερκο, μιὰ τ' άλλουνοῦ στὸ λαιμό. Σαλέψανε λιγάκι, γαργαρίζανε, μούγκριζαν και γύρανε κάτω. Ο ένας πίστομα κι ή άλλος ανάσκελα. Κα θόλου δεν τρέμαζ. Τήν έκαμα τή δουλειά σὰ νὰ εΐμουνα χασάπη. Πέτρα εΐταν ή καρδιά μου. Στέκουμουν και τους έδλεπα μ' ένα ραχάτι σὰ νὰ μ' έκαμαν από χήρα βασίλισσα. Άπάνω σὲ κείνη τή στιγμή, νὰ κι ή θεός μου ή Νικολής στὸ κατώφλι, με βρεμένο σακκούλι στὸν ώμο του. Στάθηκε ξερός, σὰ νάδλεπε όνειρο. Σὰ γύρισα και τὸν εΐδα, εΐγνα πάλι από άντρας γυναίκα και με πήραν τα δάκρια. Πήγε να τρελλαθῆ ή δόλιος σάν τοῦ τὰ εΐπα.

— Τί κάθεσαι τώρα, μὸς λέει. Νὰ φύγουμε, εΐδεμὴ χαθήκαμε.

— Ποῦ νὰ φύγουμε ; τοῦ κάνω. Ποῦ νάφήσουμε τὸ Γιωργάκη μου !

Βγήκαμε και τονε φέραμε μέσα. "Αχ, και πῶς νὰ τὸ ξεχάσω τὸ πιερό του χαμόγελο ! Πρέπει νάμειν' έτσι τὸ πρόσωπό του από τή στιγμή ποῦ έπεσα άπάνω του και τὸν πασπάτευα νὰ δῶ ή ζούσε ακόμα.

Ποῦ νὰ τήν ιστορήσω τήν ανιστόρητη εκείνη τή νύχτα, παιδί μου ! Άποφασίσαμε νὰ μείνουμε και νὰ μὴ φύγουμε. Βγαίνουμε δῶ και κατεβαίνουμε στὴν πιὸ μακρινή τή γωνιά τοῦ μικροῦ χωραφιοῦ μας, κοντὰ σὲ μιὰ μεγάλη συκαμινιά. Σκοτάδι, πίσσα. Τύχη μας ποῦ δεν εΐχε οὔτε φεγγάρι. Ώρες κι ώρες έσκαθε ή γέρος και ξεφτυάριζα εἰς χῶμα. Κ' ένας φόδος ! Φύλλο έπεφτε και τρομάζαμε. Σάν εΐγινε ή λάκκος βιθὸς ὡς τή μέση μου, γυρίσαμε στὸ καλύδι. Τους σηκώσαμε κατὰ πῶς εΐτανε, με τάρματά τους, μ' όλα τους. "Αλλη μισή ὡρα, και τὰ δυὸ εκείνα σκουτωμένα θεριά εΐτανε χωμένα, και τὸ νύσκαρτο χῶμα σκεπασμένο με κληματόθεργες και με στοιδιές.

Και τώρα δεν εΐχαμε στὸ καλύδι παρὰ τὸ λείφανο τοῦ Γιωργάκη μου. Τοῦ πλύνουμε τὰ στήθια,

ρίζαμε στὴ φωτιά τὰ ματωμένα του ρούχα, τονε σαβανώσαμε, όλα τὰ κάμαμε.

Γλυκοχάραζε σάν αρχίσαμε νὰ ξεπλύνουμε, ή γέρος τις ματωμένες τις πλάκες δῶ, κ' εἰγὼ τὰ ματωμένα τὰ σανίδια μετὸ καλύδι. Και σάν εἰγὼν' ή ήλιος άπάνω στα κατάρχεχτα βουνά και γελοῦσε πάλι ή κόσμος, έμεις καθίζαμε πρώτη φορά ὕστερ' από τόσες κατάρχεχτες ώρες, άγρυπνισμένοι, άποσταμένοι, τρομασμένοι και με καρδιές ραγισμένες.

Τί νὰ σοῦ τὰ λέω τάλλα, παιδί μου ! "Οπου νὰ εΐναι, έρχεται κι ή αφεντικός. Κανένας δεν τὰ πήρε χαμπάρι τὰ ποῦ γενήκανε. Άστροπελέκι έπεσε και τονε σκότωσε τὸ Γιωργή μου. Τονε θάψαμε τ' άπομεινόμερο. Σὰ γύρισα σπύτι, δεν μπορούσα πιά νὰ μείνω μέσα τή νύχτα. "Ολα τὰ φαντάσματα τάδλεπα γύρω μου. "Ηθελα νὰ πάρω τὰ μάτια μου και νὰ φύγω. Με φοβήθηκε τότες ή γέρος, έρριξε στὸν ώμο του τὸ δισάκι, και με πήρε μαζί του. "Ολη τή νύχτα περπατούσαμε. Μῆφερε ίσα εἰδῶ. Τὸν ήξερε τὸν αφεντικό. Ο γέρος γύρισε πίσω. Αὐτός δεν πολυφοβότανε τὰ φαντάσματα, κ' έμεινε στὸ καλύδι ὡς πρόπερσι, ποῦ συχωρέθηκε. "Εγὼ μήτε ξαναπήγα, μήτε ξαναπηγαίνω πιά τώρα. "Εδῶ θὰ πεθάνω, κοντὰ σας. Μὴν κλαίς, παιδί μου, και μὴν τρομάζης. "Εγὼ ή καταραμένη φταίγω ποῦ τὸ τρέμαζα τὸ πουλάκι μου».

(Άκολουθεΐ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΒΓΗΚΑΝΕ

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

ΡΟΔΑ ΚΑΙ ΜΗΛΑ

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

και πουλιούνται στὸ Βιβλιοπωλεΐο « Εστίας » δρ. 4.

ΠΕΡΙΕΧΑΜΕΝΑ :

Σὰ λάμπει ή ήλιος — Μιὰ κριτική — Ένωση θὰ πῆ δύναμη — Τρομοκρατία — Μάθηση και λευτεριά — Ο « Συγγραφεύς » — Έπίλογος — Έκατόν πενήντα — Διαγωνισμός για τή γλώσσα 1904 — Η γραμματική τοῦ Ροντάνη — Λευτεριά και μάθηση — Τὸ όητό τοῦ Νεμεΐα — Ένα γράμμα — Οί παράδες — Διαβάζοντας τὰ Πάτρια — Σκευοῦλες — Η κλωστή — Ένα νόστιμο επιχείρημα — Ξενισμός — Ταχυδρόμος, ταχυδρομείο, πόστα — Ένας ένας — Τί λέγεται γλώσσα — Άνοιχτό γράμμα — Τὰ βιβλία μας και τὰ περιοδικά μας — Ο Άντρας και ή γυναίκα — Ο κ. Η. Krüger — Τὸ φεγγάρι — Η χημία τοῦ λαοῦ — Μαρία — Ελένη — Καλοσύνη και Διάβασμα — Δίγα λόγια — Ο Μεσοαζέρης — Τριάντα χιλιάδες φράγκα χρυσά — Πρωτοχρονιάτικο — Αγάπη — Πέρα πέρα — Ο Νουμάς — Γράμμα στη Μυριέλλα.

Μιὰ κλωστή τὰ δένει· εἰγὼ.
Μοναχὰ ή πλανεύτρα ή Μάρια
Κυνηγῶ με και γοητεύει με·
Μάχομαι, και τή νικῶ !

Δὲ ρωτῶ αν σαλέβει κανένα αΐστημα στα παραπάνω ποιήματα, γιατί αὐτὸ εΐναι ὅζω απ' τὸ σκοπό τους. Θέλω νὰ ρωτήσω μόνο αν εΐναι σοβαρὴ προσπάθεια φιλοσοφίας σὲ στίχους κι αν έχουν τήν ποιητικὴ έκφραση, τήν καλλιτεχνικὴ ὁμορφιά. Θα μπορούσα νὰ γεμίσω στήλες και σελίδες τοῦ « Νουμά », αν ήθελα νὰ δείξω πλατύτερα τὸν τρόπο τῆς ποιητικῆς φιλοσοφίας τοῦ ποιητῆ τῆς « Ἀσάλευτης ζωῆς ». Κι ή κριτικὸς Παλαμάς μὴ νομίζει πῶς μπορεί νὰ μ' εἰξοφλήσει φέρνοντας τὸ παράδειγμα ενός Λαόρ, ενός Πρωτόμ, ή δεν ξέρω τίνος άλλου. Δὲ θα διστάζω νὰ τοῦ πῶ από πρίν πῶς αν κ' ή έμμετρη φιλοσοφία κ' εκείνων κι ὅποιου άλλου ποιητῆ έχει παρόμοιο βάθος κ' ὕψος κι αν ή έκφραστικός τους τρόπος εΐναι ή ίδιος, τότε τὰ ποιήματα τους δεν έχουν αξία περισσότερο απότι έχουν τὰ παραπάνω. Τὸ ίδιο κανένας κίντυγος καταταγμοῦ μου στοὺς ανίδεους και στοὺς κοντόθωρους δὲ θα με τρομάξει νὰ μὴν πῶ πῶς στη φιλοσοφικῆ

προσπάθεια τῆς ποιήσης τῆς « Ἀσάλευτης ζωῆς » περισσότερο αΐστανόμαστε τήν άγωνία τοῦ ποιητῆ νὰ φτάσει στη φιλοσοφικὴ ιδέα παρότι μπορούμε νὰ έχτιμήσουμε τή φιλοσοφικὴ του μπόρεση.

Τῶν ὄλων τὰ προβλήματα, νυχτόπλεχτα γαϊτάνια,
Στὴν ξαστεριά, στὸ ξέφωτο, και κάτω απ' τὰ πλατάνια
Νὰ τὰ ξεπλέξω αφήστε με, και νὰ τὰ πιάσω πέρα
Στὴν πράσινη άκροποταμιά με τὸν καθάριο αέρα.
Εἰμ' Ἀθηναῖος· τὰ κάστρα σου, τὰ σκουτενὰ βιβλία,
Τάκλεισα· απλώσου, φέρνω σὲ στὸ φῶς, Φιλοσοφία!
Πῆς μου ξανά ψυθυριστὰ σὰ φύλλο και σάν κῆμα
Τοῦ γόη τοῦ δαίμονα Ἔρωτα τὸν έπαινο, Διοτίμα !

"Ομορφο σὲ μορφή κ' ιδέα μέσα σὲ αρκετὰ πολὺ ὁμορφα ποιήματα από τις « Έκατό φωνές ». Ποιός θα θελήσει νάποκλείσει από τήν ποίηση νὰ μᾶς έκφράσει κοντὰ σ' άλλες εἰγνιες και πάθη τῆς ζωῆς και τὸ ζάλισμα τοῦ νοῦ από τὰ προβλήματα τῶν ὄλων ; Και ποιός θαχε αντίλογια αν ή ποιητῆς τῆς « Ἀσάλευτης ζωῆς » μπορούσε νὰ μᾶς « φέρει στὸ φῶς τή Φιλοσοφία », εἰτω ακόμα και σὲ κατώτερο βαθμὸ απότι τὸ κάνει ή Διοτίμα με τὸν έπαινο τοῦ

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για τὴν Ἑλλάδα και τὴν Κρήτη δρ. 10

Για τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12 1/2

Για τις επαρχίες δεχόμεστε και τρέμνες (3 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητῆς ή δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πουλιούνται στὸ γραφεΐο μας στὴ διπλὴ τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιάσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἑθν. Τράπεζα Ἑπ. Οικονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στὸ κιάσκι Γιαννοπούλου (Χαυτεΐα), στὰ βιβλιοπωλεΐα Ἐστίας· Γ. Κολάρου και Σακέτου (ἀντίκρου στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στὰ Πραχτορεΐα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπωλεΐο τοῦ κ. Κ. Βαρουξή.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τὸ Θεσσαλικὸ ζήτημα — Η καταγγελία τοῦ κ. Κορύλλου — Κλασικομανεΐς άγράφματοι — Ο Μιστριώτης... μαλλιάρδς — Τὸ Ἐργατικὸ κέντρο.

ΕΧΟΥΝΕ και δεν έχουνε δικιο οί χωρικοί τῆς Θεσσαλίας ποῦ σηκώσανε πανάσταση και ζήτηνε νὰ ξεσκλαβωθοῦν από τὰ θεριά, ποῦ λέγονται κείπανου, στοὺς Θεσσαλικούς κάμπους, ή φ ε ν τ ή δ ε ς. "Οποιοι μελέτησε βαθιὰ τὸ Θεσσαλικὸ άγροτικό ζήτημα, ή ὅποιος εἰησε και λίγο καιρὸ στοὺς Θεσσαλικούς κάμπους, ξέρει τί πάει νὰ πεΐ « αφέντης » και τί πάει νὰ πεΐ « καλλιεργητῆς » κ' εἰσι δεν μπορεί παρὰ νὰ δικαιώσει τὰ δυστυχημένα αὐτὰ ὄντα ποῦ λέγονται κοροδεθτικά « άθρόποι » και ποῦ ζήτηνε σήμερα νὰ γίνουμε κι αληθινὰ τέτιοι.

Άπό τήν άλλη όμως μεριὰ πῶς θέλετε νὰ λυθεΐ ένα τέτιο ζήτημα σὲ λίγες μέρες και με δίχως παράδες ; Κι άφοῦ δεν έχει παράδες ή Κυβέρνηση, μπορεί νάν τ'άρπάξει τὰ τσιφλίκια και νάν τὰ πουλίσει με πίστωση ή νάν τὰ χαρίσει στοὺς καλλιεργητῆς ;

Τὸ ζήτημα αὐτὸ πρέπει νὰ μελετηθεΐ γερά και γλήγορα και πρέπει νὰ ψηφιστοῦνε νόμοι τέτιοι ποῦ νὰ κανονίζουν ή θ ρ ω π ι ν ή τή θέση ιδιοκτῆτη και καλλιεργητῆ, γιατί εΐναι αΐσχος σ' ένα Κράτος ποῦ λέγεται λ ε ὑ τ ε ρ ο νὰ υπάρχουνε

Ἔρωτα στὸ « Συμπόσιο » τοῦ Πλάτωνα, αν δὲ γελιέμαι. Μὰ καταφέρνει νὰ μᾶς φέρει στὸ φῶς τῶν στίχων του σχεδὸν τίποτε περισσότερο από φιλοσοφικοῦδολογικὴ ὄνματολογία ; Καταφέρνει νὰ ζωντανέψει σὲ κάπως ληχταριστὴ ὁμορφιά τὴ ληχτάρια ποῦ έχει για τὴ Μούσα Ἰδέα ; Ἄς τὸν αφίσημε νάπολογηθεΐ και πάλι ή ίδιος :

Η άγάπη, και ὄλο κρῖνα φέρνω σου,
"Η σκέψη, φέρνω σου τάχτιδωτὸ στεφάνι,
"Ο νόμος εΐμαι, τὰ καρφιὰ σοῦ φέρνω,
Εἶμαι ή θυσία, φέρνω τὸ σταυρό· σοῦ φτάνει ;
Στολίσου με τὰ κρῖνα, ὦ Μούσα ὑπέροχη,
Και τὸ στεφάνι φόρσε τάχτιδωτό,
Και βάλε τὰ καρφιὰ σ' ἔμένα,
Κ' ἔμένα σταύρωσέ με. Δεν πεθαίνω εἰγὼ.

Τὸ πέρασμα, τὸ πέρασμα, τὸ πέρασμά σου !
Δεν έχει χιτῆς, μήτε αἴριο τὸ πέρασμά σου,
Πάντα έχει σήμερα και πάντα ἔμπρός μου στέκει.
Και πάντα ὕφαινει ὄραματα και πάντα θάμπνη πλέκει.

δ ο ὕ λ ο ι σὰν αὐτοὺς ποὺ ζοῦνε σήμερα στοὺς
Θεσσαλικὸς κάμπους καὶ ποὺ παναστατοῦνε μ' ὄλο
τους τὸ δίκιο.

★

ΔΕΝ τὸ λέμε ἑμεῖς. Τὸ λέει ἡ «Ἀκρόπολις» σ' ἓνα
«Δακωνικό» τῆς τῆν Τρίτη κ' ἑμεῖς τὸ παίρνουμε δῶ,
βάνοντάς του ἔτσι τὴν κόκκινη βούλλα τοῦ «Ἐγκρίνεται»:

«Ὁ πάντοτε εὐφυολόγος Πατρινὸς ἰατρός κ. Χρ. Κο-
ρούλλος μὲ τοὺς μαργαρίτας τοὺς ἰατρικοὺς ποὺ μᾶς ἔστει-
λε, θὰ κάμῃ μὲν πολλοὺς νὰ γελάσουν, ἀλλὰ νομίζει ὅτι
ἡ ἰατρικὴ ὑπέληψις τῶν εἰς βάρος τῶν ὑποίων θὰ γίνου-
ν τὰ γέλοια, θὰ ἐλαττωθῇ, πρέπει νὰ ἐλαττωθῇ;

«Ὅσον ἑμείωσαν τὴν μηχανικὴν ἀξίαν τοῦ κ. Ἀθ.
Γεωργιάδου αἱ ἀνορθογραφίαι του, ἄλλο τόσον θὰ μειώ-
σουν τὴν χειρουργικὴν δεινότητα ἐνδὸς Τσακωνα αἱ ἀσυν-
ταξίαι του.

«Ἄς εἶν' κολὰ τὰ γυμνάσιά μας, τὰ ὅποια διδάσκουν
γλῶσσαν ἀνύπαρκτον καὶ ἀλάλητον.»

★

ΜΠΟΡΕΙ νὰ φταῖνε καὶ τὰ Γυμνάσια (καὶ κανεὶς δὲ
λέει τὸ ἐναντίον) μὰ δὲν πρέπει νὰ ξεχνάμε κίβλας πὼς ὁ
μηχανικός κ. Γεωργιάδης, πρὶν τὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιο
τὸν κρίνει «ἀνεπαρκῆ» γιὰ τὶς ἀνορθογραφίες του, εἶχε
υπεβάλλει ἔκθεσι νὰ κλασικοποιηθοῦν οἱ δρόμοι κ' οἱ μα-
χαλάδες τῆς Ἀθήνας, νάλλάξουν δηλ. ὄνομα «ἐπὶ τὸ ἀρ-
χαιοπρεπέστερον». Ὅσο γιὰ τὸ χειροῦργο κ. Τσακωνα, ξέ-
ρουμε πὼς εἶναι μανιακὸς καθαρευουσιάνος. Ὅστε (νά, τί
συμπέρασμα βγαίνει) ὅσο πὶς ἀγράμματος εἶναι κανεὶς,
τόσο πὶς καθαρευουσιάνος θέλει νὰ δείχνηται γιὰτὶ βρῖσκε,
ἔτοιμες τὶς ρετσάτες.

Ἐμεῖς θὰ παρακαλέσουμε τοὺς Πατρινοὺς φίλους μας,
ὅποις ἀπ' αὐτοὺς σχετίζεται μὲ τὸν κ. Κορούλλο, νὰ τὸν
καταφέρει νὰ στείλῃ τοὺς «μαργαρίτες» του στὸ «Νουμᾶ»
γιὰ νὰν τοὺς τυπώσουμε στὴν πρώτη πρώτη σελίδα.

★

ΤΡΙΦΤΕ τὰ μάτια σας! Ὁ Μιστριώτης καταγγέλνε-
ται, στὸ ἴδιο φύλλο τῆς «Ἀκρόπολις» ἀπὸ τὸν κ. Γ.
Ἰωαννίδη, γιὰ... «χυδαῖστος», ὅ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον,
γιὰ μαλλιαρός!

Ἀκοῦστε:

«Καὶ Ἀον. Ἐξερχόμενοι τοῦ Πανεπιστημίου ἀγνοοῦμεν
τὴν γλῶσσαν ἡμῶν, διότι αὐτὴ δὲν διδάσκεται καθ' ὅλην
αὐτῆς τὴν ἔκτασιν. Οἱ τύποι πανταχοῦ τρώγουσι τὴν οὐ-
σίαν, τὸ δὲ παρατηρητικὸν ἐν γένει πνεῦμα, ὅπερ ἔπρεπε
νὰ καλλιεργηθῇ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐλλείπει διότι σπα-
νίως ἢ μᾶλλον οὐδεὶς ποτε μέχρι τοῦδε μετεχειρίσθη τὴν
γλῶσσαν, ἣν διδάσκει. Αὐτὸς ὁ γέρον Ἰωαννίδης
ὅστις τοσοῦτον κόπτεται διὰ τὴν γλῶσσαν, αὐτὸς
διδάσκων ποιεῖται χρῆσιν ΧΥΔΑΙΟΤΑΤΗΣ ΓΛΩΣ-
ΣΗΣ.

«Τίς ποτε ὑπέδειξε σύστημα γλώσσης; Τίς μὲ ζῆλον
εἰργάσθη ὑπὲρ αὐτῆς παρακολουθῶν τὴν διδασκαλίαν ἀπὸ

Τὸ πέρασμα, τὸ πέρασμα, τὸ πέρασμά σου!
Στὰ πλάτια τῶν ὠκεανῶν, στὰ μάκρια τῶν ἡπείρων
Τὰ μεγαλόπρεπα πουλιὰ καὶ τὰ καρβία νιξόπιασε,
Καὶ μάχεται μὲ τοὺς ρυθμοὺς τῶν ἱερῶν Ὀμήρων.

—

Τοῦ σκλάβου ὁ σκλάβος εἶμ' ἐγὼ ὁ ἀνέλπιδος,
Τὸ λυτρωτὴ δὲν τὸν προσημένω πλιά,
Πᾶω καθὼς πάει τοῦ ρηχοῦ νεροῦ τὸ ἀργὸ ξεψύ-
χισμα,

Πρὸς τὴν παντέρμη ἀερογιαλιά.

Μὰ ὄλα τὰ ξέχασα, τὰ ξέχασα, τὰ ξέχασα,
Καὶ σὰ Μεσοσίας ὑψώνομαι σὲ νέα μιά γῆς Ἰουδαία,
Κάθε ποῦ γέρνει καὶ φουῶς πρὸς τὰ μαλλιά μου
Τὴν ἀπαλὴν ἱερὴ ἀνοή σου, ὦ Μοῦσα Ἰδέα!

—

Θεοὶ μὲ χίλια ὀνόματα, Ἀγάπη, Σάρκα, Ἰδέα, Φωτιά,
Δύναμες, Πλάτες, Τίποτε, Πόθοι, καὶ Χρῆς, καὶ
Μοῖρες,

Χίσιαιε σπύτια σὰ βοννὰ ψηλά, σὰν πέλαγα πλατιά,
Δείχνητε πλάτια καὶ ὑψη σὰς, ἀνοῖχτε καὶ τίς θύρες.

ΣΤΗ 'ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ,

Κι ὁ λυτρωμὸς ἐσήμανε καὶ πίστη σας ἡ Ἰδέα!

Γύρω τριγύρω μιά ζωή, σὰ μιά προδότρα στέκει
Γύρω τροχίζονται σπαθιά, βροντᾶνε τὰσιτροπέλι...

Γύρω ἓνα κάστρο πέφτοντας μέσα ἓναν κόσμο θάφτει
Γύρω τριγύρω ἡ λεβεντιά τὸν πόλεμο ξανάφτει.

Γύρω τριγύρω μιά γενιά τὰ γόνατα λυγᾶει
Καὶ μιά ψευτιά τσακίζεται, γκρεμίζεται καὶ πάει...

Πέρα γελᾶει μὴν ἀυγὴ καὶ φαίνεται μιά ζήση
Ζήση μὲ γλώσσα ζωντανή ποὺ σὰς θὲ νὰ τιμήσει.

Πολεμιστὴς ξαρμάτωτος κανένας σας μὴ μείνει
Μιά τὴν παντιέρα ὑψώσατε στὸ Φλογερὸ Καμίνι.

Νιότη! τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς μὴ σέρονεσαι πιά σκλάβο
Νά, ἡ ἀλήθεια! ἀγκάλιασ' τὴν. Νά καὶ ὁ δρόμος: Τράβα!

ΡΗΓΑΣ ΠΑΛΑΤΗΣ

τῆς κατωτάτης βαθμίδος τοῦ δημοτικοῦ σχολείου μέχρι
τῆς ἀνωτάτης Πανεπιστημιακῆς ;»

Μὰ ἔχει κι ἄλλες σωστὲς παρατηρήσεις τὸ ἄρθρο τοῦ κ.
Ἰωαννίδη καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰν τὸ μελετήσουν οἱ κ.κ.
Ἄρμολοιοι. Μήπως τὰ λέει αὐτὰ κανένας δημοτικιστὴς γιὰ
νὰν τὰ παραπετάξουν; Καθαρευουσιάνος τὰ λέει κι ἄς τὰ
προσέξουνε.

★

ΧΑΡΗΚΑΜΕ ποὺ ἰδρύθηκε «Ἐργατικὸ κέντρο» καὶ
στὴν Ἀθήνα μὲ σκοπὸ «τὸν συνασπισμὸν τῶν ἐργατικῶν
ὁμάδων, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀλληλεγγύης μεταξύ αὐτῶν,
τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ἐπιψηφίσεως ἐργατικῆς νομοθεσίας, τὴν
ἐκπαίδευσιν καὶ προαγωγὴν τῶν ἐργατικῶν διὰ διαλέξεων
καὶ σχολῶν», κι ἄλλα τέτια ποὺ μὲ παραπολὺ ἔμορφη Κι-
νῆτικὴ γλώσσα μᾶς τὰ εἶπαν οἱ φημερίδες, φυσικὰ γιὰ νὰ
μὴν τὰ νιώσουν οἱ ἐργάτες. Ἄς εἶναι. Κεῖνο ποὺ θέλουμε
νὰ συστήσουμε τώρα στοὺς διάφορους κοινωνιολόγους μας
εἶναι πὼς κι ἂν ἀποκλείνει τὸ καταστατικὸν κάθε μὴ ἐρ-
γάτη ἀπὸ προεδρικήν κὶ ἀπὸ τᾶλλα ὀφίτσια, ἔχουν ὑπο-
χρέωση ἠθικὴ νὰ κάνουνε διαλέξεις στὸ «Ἐργατικὸ κέντρο»
καὶ νὰ τὸ ὑποστηρίζουνε μὲ κάθε τρόπο. Μ' ἄλλα λόγια, ὁ
σκοπὸς τους πρέπει νὰναι νὰν τὸ βοηθήσουν καὶ νὰν τὸ
φωτίσουν κι ὄχι νὰν τὰ ἐκμεταλλετοῦνε.

ΝΟΣΤΙΜΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Τὴ στιγμὴ ποὺ ὄλος ὁ κόσμος ἐφόρεσε τὴν ἀπο-
κριάτικη μάσκα καὶ προσπαθοῦσε νὰ γελάσῃ τὸν
ἄλλο, χωρὶς νὰ φηνῇ ἀληθινὰ ποιὸς εἶναι, ὁ «ριζο-
σπάστης» ποῦγραψε τὰ περίφημα καὶ ἱστορικὰ ἐ-
κείνα ἄρθρα γιὰ τὸ Ὁδεῖο στοὺς «Καιροὺς» ἔβγαλε
τὴ μάσκα του, καὶ σ' ἓνα τοῦ ἄρθρου ποὺ δημοσιεύ-
τηκε στὸ «Νουμᾶ» (ἀριθ. 379) παρουσιάστηκε ξε-
μασκαρμένος μὲ τ' ἀληθινὸ του τ' ὄνομα καὶ τ' ἀ-
ληθινὸ του ἰδανικόν.

Ἄμα γιὰ πρώτη φορὰ ἔρριξα μιά μκτιὰ στὰ
ἄρθρα τοῦ «ριζοσπάστη» ποὺ καθὼς αὐτοκολλακεύ-
ται νὰ νομίζῃ «ἐτάραξαν τοὺς κύκλους μερικῶν ἐν-
διαφερομένων» κατάλαβα ἀπὸ τὴν πρώτη παρά-
γραφο τοῦ πρώτου ἄρθρου, πὼς ὁ «ριζοσπάστης» δὲν
εἶτανε κανένας ἄλλος παρ' αὐτὸς ὁ ἴδιος ποὺ ἀντάλ-
λαξε τὴν πὶς περίφημη καὶ πὶς ἱστορικὴ, καὶ ἀπὸ
τὰ ἄρθρα τοῦ ἀκόμη, ἀλληλογραφίᾳ μὲ τὸ φίλο του
Γ. Ἀξιώτη σ' ἓνα περιοδικὸ ποὺ βγάζανε τότες
μαζὶ οἱ δύο, τὴν «Κριτικὴν», ἀλληλογραφίᾳ γεμάτη
ἀπὸ φωτιὰ καὶ λαχτάρα γιὰ τὴν κατάχτησιν μιᾶς
«καθηγητικῆς ἔδρας» στὸ Ὁδεῖο.

Ὁ σκληρόκαρδος κ. Νάζος δὲν καταδέχτηκε νὰ

πλάθει σὲ κηχρὴ ὁμορφιά τὸ στοχασμὸ του, ἄς τὸ
δεῖ κανένας στὴν «ἀτέλιωτη προσπάθεια» τῶν Ἐ-
λεύτερων Πολιορκημένων.

Μὰ εἶπα παραπάνω πὼς κάθε ἄλλο ἐνοῶ παρὰ
πὼς λείπει ὀλότελας ἀξία ἀπ' τὴν ἰδέα τοῦ Πα-
λαμᾶ, μὰ τούτη φάνεται μονάχα ἐκεῖ ποὺ νιώθει
πὼς πρώτος ὅρος τῆς ποίησης εἶναι ἡ εἰκονικὴ πα-
ράστασις τῆς ἰδέας. Καὶ φυσικὰ εἶπε καὶ κατορθώ-
νει νὰ βρεῖ καὶ τὴν πλαστικὴ μορφή.

Χρυσὸ τὸ μῆλο ποὺ κρατᾶς, καὶ μαργαριταρένια σου,
Ἄροδαφνοῦσα, ἡ φορεσιά, ἀνοή τῆς Ἀφροδίτης,
Σ' ἔρριξε σκύλλα Ρήγγισσα στὸν πυρωμένον κλίβανον,
Καὶ σ' ἔτρωγε κι ὁ κλίβανος κ' ἔφεγγε σὰν πλα-
νήτης.

Τοῦ κἀκου! ἀπὸ τὴ φλόγα ἐσὺ ξαναγιωμένη ἀφάγωτη,
Τὸ Χάρο μὲ τὸν Ἐρωτα σκορπᾶς, Ἄροδαφνοῦσα,
Ὅρμη ἐνδικιῆτρα ἀξήγητη μέσα στὰ μάτια σου ἄ-
στραψε

Βυθὸς ποῦ κρύβει ἡ θάλασσα ἡ πικροκυματοῦσα!

Τὸ παρακάτω ὀχτάστιχο ἀπὸ τὴν ἴδια συλλογὴ
μοῦ φαίνεται σὰ νὰ χαρακτηρίζῃ μόνον τοῦ τὸν
ποιητῆ.

Ἄεροκρέμαστα παλάτια μεταφυσικά,
Οἱ μὲ τὰ χίλια ὀνόματα θεοὶ σὰς κατοικοῦνε,
Κ' ἔξω Καρδιῆς καὶ Στοχασμοί, σὰν κολασμένα
ξωτικά,
Δὲν ξέρουν ἀπὸ ποῦ καὶ πὼς μέσα σ' ἐσὰς νὰ
μποῦνε!

Ναί, πὼς νὰ μποῦν ὄλοι οἱ στοχασμοὶ αὐτοὶ
εἰκονικά, ποιητικὰ μὲς τὰ φτερά τοῦ στίχου, θά-
πρεπε νάναι κ' ἡ ἔγνια καθενὸς ποὺ θέλει νὰ λέ-
γεται ποιητὴς φιλόσοφος. Ἄμα ὅμως δὲν ξέρουν
πὼς νὰ μποῦν καὶ ἀραδιάζονται μόνον ξερά ξερά,
ὅπως γίνονται τὸ συχνότερο στὴν «Ἀσάλευτη ζωὴ»,
τότε μᾶς ἀφίνουν κρύους, ἀσυγκίνητους, ὅσο στὸ
κάτω τῆς γραφῆς δὲν ἔχουν καὶ πολὺ μεγάλο βᾶ-
θος, γιὰ νὰ συγκινήσουν ἔστω καὶ τὸ νοῦ ἀφαιρε-
μένα, ἀφοῦ δὲ μποροῦν νὰ συγκινήσουν αἰσθητικὰ
μὲ πλαστικότητα, μὲ μουσικὴ, μὲ ὁμορφιά κοντο-
λογῆς. Γιὰ τοῦτο ὁ Παλαμᾶς μοῦ φαίνεται κάπως
ρηχός, ὅπου γυρέθει νάναι ποιητὴς φιλόσοφος, κά-
πως ξερός ὅπου πασιάζει νάναι φιλόσοφος ποιητῆς.
Κάτι παρόμοιο, θαρρῶ, παθαίνει κι ὁ Βαλαωρίτης
κάπου ποὺ γυρέθει νὰ φιλοσοφήσῃ μὲ τὸ στόμα
κάπιου ἡρώα του. Πὼς καταφέρνει ὁ Σολωμὸς νὰ

προσέξῃ διόλου στὴ Φασουλοπερικλέτικη αὐτὴν ἀλλογραφία, καὶ ἀπὸ τότες ὁ Γ. Λαμπελέτ συνέλαβε τὸ ἰδανικό του, πού χωρὶς νὰ κοκκινίσῃ ἀπὸ ντροπὴ ἔγραψε πὼς αἶχε, ἔχει καὶ θὰ ἔχῃ ν' ἀποδείξῃ πὼς τὸ Ὁδεῖο δὲν ὑπηρετεῖ κανένα ἔθνικὸ προορισμό».

Καὶ λέω χωρὶς νὰ κοκκινίσῃ ἀπὸ ντροπὴ, ὅχι γιατί τὸ Ὁδεῖο ὑπηρετεῖ τὸν ἔθνικὸ του προορισμό — ποῖός εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ Ὁδεῖου τῶπε κι ὁ Καλομοίρης κ' ἐγὼ σὲ δυὸ ἄρθρα μου πού δημοσιεύθηκαν στὸ «Νουμᾶ» — ἀλλὰ γιατί ἕνας ἄνθρωπος πού λέει πὼς εἶναι καλλιτέχνης, πού ὑποστηρίζει πὼς σπούδασε τὴ μουσικὴ, πού λαβαίνει τὴν τόλμη νὰ λέῃ πὼς κάτι ἀξίζει, ὁμολογᾷ ὁ ἴδιος πὼς τὸ ἰδανικό του εἶναι ν' ἀποδείξῃ «πὼς τὸ Ὁδεῖο δὲν ὑπηρετεῖ κανένα ἔθνικὸ προορισμό».

Ἐρετε πὼς μοιάζει αὐτό; Σὺν ὁ Καλομοίρης ἀπὸ τὴ Ρουσία ἢ ὁ Βάρβογλης ἀπὸ τὸ Παρίσι ν' ἀφίσουν τὴ δουλειά τους, κάθε μιά δημιουργικὴ τους ἐργασία, καθ' ἑνα ἄλλο τους ἰδανικό καὶ νᾶρθουν νὰ καθήσουν ἀλλὰ Λαμπελέτ στὴν Ἀθήνα γιὰ ν' ἀποδείξουνε κείνο πού ζητάει ν' ἀποδείξῃ ὁ ξεμασκαρμένος «ριζοσπάστης».

Ἀλλὰ τὸ ἰδανικό αὐτὸ «πού εἶχε, ἔχει καὶ θὰ ἔχῃ» ὁ «Ριζοσπάστης—Γ. Λαμπελέτ» δὲν μπορούσαν νὰ τῶχουνε μήτε ὁ Καλομοίρης μήτε ὁ Βάρβογλης, πού ὅσοι διαβάσανε στὸ «Νουμᾶ» τ' ἄρθρα τους, εἶδαν ποῖο εἶναι τὸ ἰδανικό ἐνὸς ἀληθινοῦ καλλιτέχνη.

«Στὴν Ἑλλάδα θὰ κατέβω, λέει ὁ Καλομοίρης στὸ ἄρθρο του, σ' ἕνα, τὸ πολὺ δυὸ χρόνια, καὶ τὴ στιγμή πού τὸ Ὁδεῖο δὲ με βρεῖ ἄξιο του ἢ ἐγὼ δὲν τὸ βρῶ ἄξιο μου, θὰ δουλέψω γιὰ λογαριασμό μου κι' ὅπως ἐγὼ λαχταρῶ δὲ θέλει κ' ἡ Ἀθήνα νὰ με ὑποστηρίξῃ; θὰ πάω κάπου ἄλλου στὴ Ρωμισσὴν; δὲ σηκώνει κ' ἡ Ρωμισσὴν πουθενὰ λεπτέρια δημιουργίας καὶ γνώμης; ἀφοῦ ἔκανα τὸ χρέος μου, ἔχει ὁ Θεός· ἕνας μουσικὸς πού ξέρεε τὴ δουλειά του μπορεῖ καὶ στὴν Ἀμερικὴ καὶ στὴ Ρουσία νὰ φάῃ ψωμί, δίχως νᾶχῃ ἀνάγκη νὰ δέσῃ τὴ δημιουργία του ἢ τὴ γνώμῃ του, μὰ καὶ δίχως ν' ἀρνηστῇ τὸν ἔθνισμό του».

Μὰ ὁ Καλομοίρης ἔχει τὴν τόλμη νὰ λέῃ τέτοια παλληκαρία λόγια, γιατί εἶναι Καλομοίρης, εἶναι καλλιτέχνης μὲ τὰ οὐλα του, τὰ λέει αὐτὰ μὲ τόση περηφάνεια γιατί καταλαβαίνει πὼς ἔχει τὸ δαιμόνιο τῆς μεγαλοφυΐας μέσα του καὶ πὼς ὁ προορισμός ἐνὸς καλλιτέχνη δὲν εἶναι νὰ θαφτῇ στὴν

Ἀθήνα ἢ στὸν Πειραιᾶ τὴ στιγμή πού ἡ Ἀθήνα ἢ ὁ Πειραιᾶς, καλὰ ἢ κακὰ, δὲν τὸν κρίνουνε ἄξιο τους γιὰ νὰ τὸν ὑποστηρίξουνε.

Ὁ Γ. Λαμπελέτ ὅμως κρύβεται πίσω ἀπὸ τὴν ἀνωνυμία γιὰ νὰ εἰπῇ ὅ,τι λέει, γιατί εἶναι Γ. Λαμπελέτ, πού ἴσαμε τὴ στιγμή αὐτὴ δὲ μᾶς εἰδείξε πὼς κάτι κρύβει μέσα του, γιατί εἶναι Γ. Λαμπελέτ, ἄνθρωπος δηλαδὴ χωρὶς κανένα ἰδανικό ἀντάξιο ἐνὸς ἀληθινοῦ καλλιτέχνη, ἐνῶ ἀπεναντίας ἡ καλλιτεχνικὴ του ὑπόσταση—ἀν ὑποθεθῇ ὅτι ἔχει τέτοια—εἶναι βαρυσμένη μὲ τὸ ὅτι γνωρίζοντας τὰ χάλια τοῦ Ὁδεῖου—κατὰ πού λέει—ἐζήτησε νὰ διοριστῇ καθηγητῆς σ' αὐτό, ὅτι ἀνέλαβε τὴ διευθυσή τοῦ «Ὁδεῖου Πειραιῶς» καὶ τῶκλεισε σὲ λίγους μῆνες καὶ ὅτι σήμερα εἶναι δάσκαλος τῶν «θεωρητικῶν μαθημάτων» τῆς μουσικῆς—ὁ Γ. Λαμπελέτ δὲν παίζει κανένα ὄργανο—στὸ μουσικὸ σκολεῖο τῆς Δδος Σοφίας Βέλλα στὸν Πειραιᾶ, μᾶς διπλωματούχου δηλαδὴ τοῦ Ὁδεῖου γιὰ τὸ ὅποιο «εἶχε, ἔχει καὶ θὰ ἔχῃ ἕνα ἰδανικό, ν' ἀποδείξῃ πὼς δὲν ὑπηρετεῖ τὸν ἔθνικὸ του προορισμό».

* *

Τὸν βρῖσανε, λέει ὁ Γ. Λαμπελέτ, «χωρὶς νὰ λάβουνε οὔτε κἀν τὸν κόπο νὰ διαβάσουν ὅ,τι ἔγραψαν».

Ὁ Λαμπελέτ μαζί μὲ τῶν «ὄβριστές του»—ἢ ἀλήθεια τίς περισσότερες φορές περνιέται γιὰ βρισιὰ—συγκαταλέγει καὶ μένα, χωρὶς νὰ μοῦ κἀνῃ τὴν τιμὴ (:) ; ὅπως στὸν κ. Ξενόπουλο, ν' ἀναφέρῃ τὸ ὄνομά μου.

Γι' αὐτὲς τίς βρισιὰς θὰ πῶ δυὸ λόγια σήμερα μὲ τὴ δῆλωση ὅτι δὲ θ' ἀσκοληθῶ πιά μὲ Ὁδεῖα καὶ Λαμπελετοαξιῶτες, ὅσα κι ἂν γράφουνε, ὅσα κι ἂν εἰποῦνε, ὅσες κωμικὲς φυλλάδες κι ἂν τυπώσουνε.

Ὁ Γ. Λαμπελέτ λέει πὼς τὸν ἔβρισα χωρὶς νὰ τὸν διαβάσω. Μοῦ φαίνεται πὼς δὲ λέει τὴν ἀλήθεια, ἔχτος κι ἂν ξεχνάει ἢ δὲν καταλαβαίνει τί γράφει.

Ἐτυχε νὰ παρακολουθῆσω—δυστυχῶς ἢ εὐτυχῶς—ὅλη τὴ δημιουργικὴ ἐργασία—τὴ μουσικὴ, νὰ ξηγουμάστε—πού παρουσίασε ἴσαμε σήμερα ὁ Λαμπελέτ. Καὶ τὴν ἐργασία του αὐτὴ τὴν ἀποτελοῦνε αἱ πρὸς Ἀξιώτην «ἐπιστολαὶ του» πού δημοσιεύτηκαν στὴν «Κριτικὴ» καὶ τὰ ἄρθρα πού δη-

μοσίεψε μὲ τὸ ψευδώνυμο «Ριζοσπάστης» στοὺς «Καιρούς».

Κ' ἐπειδὴ κολακεύομαι νὰ νομίζω πὼς δὲ στεροῦμαι τὴ στοιχειώδη λογικὴ, κ' ἐπειδὴ ὁ Λαμπελέτ δὲ γράφει πράγματα πού νὰ θέλουνε μυαλὸ ἀκονισμένο γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ μπῆ στὰ ἀψήγηλα νοήματά του, τὸν κατάλαβα πολὺ καλὰ τί θέλει νὰ πῇ.

Καὶ «ἐρωτῶ» κατὰ πού λέει κι ὁ Θεοτόκης :

—Κατηγορήσε ἢ δὲν κατηγορήσε ὁ Γ. Λαμπελέτ πὼς τὸ Ὁδεῖο εἶναι μιὰ «σχολὴ κλειδοκυμβάλου» («Καιροί» 14 Νοέμβρη) καὶ τίποτα παραπάνω;

—Ὑποστήριξε ἢ δὲν ὑποστήριξε στὸ αὐτὸ φύλλο πὼς «Ὁδεῖον ἐν Ἑυρώπῃ σημαίνει ἐν εἶδος μουσικοῦ Πανεπιστημίου, τὸ ὅποιο ἔχει ὑψιστὴν σημασίαν κυρίως διὰ τὴν ὑπαρξίν ἐν αὐτῷ τῆς ἕδρας τῆς συνθέσεως, διὰ τὸ ὅτι καλλιεργεῖται εἰς αὐτὸ ἡ μουσικὴ, ΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΤΕΧΝΗ κτλ.»

Καὶ ἀφοῦ τὰ εἶπε, γιατί λέει πὼς τὸν βρῖσανε χωρὶς νὰ τὸν διαβάσω;

Τὸ εἶπα καὶ τὸ λέω καὶ θὰ τὸ λέω—μίμηση κατὰ τὸ εἶχα, ἔχω καὶ θὰ ἔχω :

Πὼς σκοπὸς τοῦ Ὁδεῖου εἶναι νὰ εἶναι ἕνα καλὸ σκολεῖο πού νὰ μαθαίνῃ τὸν κόσμον μουσικὴ. Δηλαδὴ παρὰδέχτηκα κείνο γιὰ τὸ ὅποιο ὁ Λαμπελέτ κατηγορεῖ τὸ Ὁδεῖο.

Καὶ τί ἄλλο ἀκόμη εἶπα; Πὼς τὸ Ὁδεῖο δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ βγάλῃ μεγαλοφυΐες, γιατί οἱ μεγαλοφυΐες γεννιοῦνται, δὲ γίνονται, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ Γ. Λαμπελέτ, λέγοντας πὼς στὸ Ὁδεῖο ἡ μουσικὴ πρέπει νὰ καλλιεργεῖται ὡς ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΤΕΧΝΗ.

Ἡ «δημιουργία» δὲν καλλιεργεῖται. Τὴ δύναμη τοῦ «δημιουργεῖν» τὴν ἔχουνε διαλεχτοὶ μέσα τους. Καὶ οἱ διαλεχτοὶ αὐτοὶ εἶναι καὶ λέγονται μεγαλοφυΐες. Τὴ στιγμή λοιπὸν πού ὁ Γ. Λαμπελέτ ζητάει ἀπὸ τὸ Ὁδεῖο νὰ καλλιεργῇ τὴ μουσικὴ ὡς «δημιουργικὴν τέχνην» ζητάει ἀπὸ τὸ Ὁδεῖο νὰ βγάλῃ μεγαλοφυΐες. Κ' οἱ μεγαλοφυΐες εἶπα, λέω καὶ θὰ λέω πὼς δὲ γίνονται.

* *

Ἐξακολουθώντας ὁ Γ. Λαμπελέτ παραξενεύεται γιατί, λέει, τὸν «πολεμήσανε»—τί ὄμορφη λέξη καὶ τί ἐγωϊστικὴ μαζί—γιατί εἶπα, χωρὶς νὰ τὸ πῇ «πὼς τὸ Ὁδεῖο δὲν καλλιεργεῖ τὴν ἔθνικὴ μουσικὴ». Δυστυχῶς, γιὰ τὸ Λαμπελέτ, κι αὐτὸ ξέ-

Διωδῶσα, καὶ γονάτια, καὶ κάτι σοῦ ζητοῦσα

Κ' ἐμπρός σου ὁ λόγος μου ἔλευρεν, ὦ Μοῦσα

Ἰδέα, ὦ Μοῦσα,

Καὶ κράτησες τὸ χέρι μου, «Δοῦλε, σ' ἐμένα!»

μου εἶπες,

Στάλαφια τᾶστρομέτωπα μὲ πηγες καὶ στοὺς γού-

πες,

Καὶ μὲ πορφύρα μ' ἐντυσες, καὶ στὸ βωμό σου ἐπάνω,

Μάντισσα, ῥήγας πρόσταξες νὰ πέσω νὰ πεθάνω.

Καὶ μοναχὰ δὲ μάντιψες τὸ κᾶτι πού ζητοῦσα

Ἐνα ποτήρι δροσερὸ νερὸ καθάριο, ὦ Μοῦσα.

Τὸ ποτήρι αὐτὸ μὲ τὸ δροσερὸ καθάριο νερὸ, θὰ τὸ πιεῖ καθένας ποιητῆς στὴ βρῦση τῆς καρδιάς του, τόσο δροσερότερο καὶ καθαρότερο ὅσο καλύτερα γνωρίσει τὴν καθυπὸ μπόρεσή του καὶ μείνει εἰλικρινῆς σὲ αὐτὴ. Ἐκεῖ τὸ πίνει κι ὁ δικός μας ποιητῆς καὶ τόσο συχνότερα ὅσο λιγότερο σκοτιζέται γιὰ τὴν Ἰδέα Μοῦσα. Γιὰ τοῦτο δίχως νὰ θέλω νὰ πῶ πὼς λ. χ. οἱ «Πατρίδες» εἶναι δίχως καμιά ὁμορφιά καὶ πύστερο δίχως ἱστορικὴ ἀξία γιὰ τὰ πρῶτα βήματα τῆς ἰδεολογικῆς ποιήσεώς μας, πὼς ἢ «Νέα ὠδὴ τοῦ παλιῦ Ἀλκαίου» εἶναι ποίημα ἄσκημο καὶ δίχως σοβαρὴ ποιητικὴ ἰδέα, πὼς ἢ

«Φοινικιά» δὲν ἔχει ἀρκετὲς μελωδικὲς στροφές, πὼς ἀκόμα στὰ «Κομμάτια ἀπ' τὸ τραγούδι τοῦ Ἥλιου» δὲν καταφέρνει κάποιες φορές νὰ μᾶς δώσει μιὰ ἰδεολογικὴ συγκίνηση ὁ ποιητῆς, ὅμως μοῦ φκίνεται πὼς ἡ συγκίνηση αὐτὴ γίνεται ἀσύγκριτα ἀνώτερη ἐκεῖ πού ὁ ποιητῆς δὲν ἀγωνίζεται νὰ βγεῖ ὅζω ἀπὸ τὸν ἐχυτὸ του καὶ φυσικὰ καὶ καταφέρνει νὰ φτάσει σ' ἀνώτερα τεχνικὰ ἀποτελέσματα. Λ. χ. μὲ τὸ «Τραγούδι ἐνὸς πατέρα» μὲ συγκινεῖ ἐμὲ περισσότερο παρὰ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα ἰδεάσματα τῶν «Πατρίδων», ὁ «Παράλυτος στὴν ἀκροποταμιά», τὸ «Ἀπλὸ τραγούδι» καὶ τὸ «Μίλημα μὲ τὰ λουλούδια» εἶναι γιὰ μὲ ἀνώτερα ποιήματα ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα γύρω τους, στίς «Ἐκατὸ φανές» εἶναι τεχνίτης καὶ ποιητῆς ἀνώτερος καὶ μᾶς ξεσκαπάζει τὴ ζωὴ βαθύτερα ὅταν αἰσθάνεται ἀπλὰ καὶ φυσικὰ καὶ τραγουδάει καὶ ζωγραφίζει τὰ γινώματα, παρόταν θέλει νὰ σκεφτεῖ βαθιά καὶ μεταφυσικὰ ἢ ἀνασκαλέβει τὰ βιβλία καὶ στὸν «Ἀσκραῖο» καὶ στίς «Ἀλυσίδες» φτάνει σὲ ποίηση σοβαρότερη, βρῖσκει τόνους ποιητικὸς πῶς δυνατοὺς καὶ βαθιοαἰσθητοὺς πραγματικὰ ὅσο περσοῦτερο κοιτάζει τὴ ζωὴ μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς καὶ μπορεῖ καὶ ξεμακραίνει ἀπ' τὴ φιλολογοῦ τοῦ βιβλίου. Ἰδέα κίνησε τίς «Ἀλυσίδες», μὰ ἢ

ἰδέα κατορθώνει καὶ γένηται αἴσθημα καὶ παίρνει πλαστικὴ μορφή καὶ συγκινεῖ ψυχὴ καὶ νοῦ. Ἐνα ὄραμα τοῦ ποιητῆ ἰδωμένο μὲ ποιητικὰ πρᾶματα μάτια, γιὰ τοῦτο καὶ δοσμένο μὲ δύναμη καὶ μὲ γοργὰ δραματικὴ πολλὲς στιγμές, γιὰ τοῦτο καὶ φτερωμένο, ὁροισμένο μὲ πολλὴ λυρικὴ πνοή. Μιὰ ὅμοια λυρικὴ πνοὴ σὲ στίχο μελωδικότερο—δίχως μὲ τοῦτο νὰ παραγνωρίζω τὸ ἀρμονικὸ τῶν «Ἀλυσίδων»—φυσάει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη στὸν «Ἀσκραῖο». Ἰδέα τὸ ἴδιο κίνησε καὶ τοῦτο τὸ λυρικὸ διάχυμα τοῦ Παλαμά, μὰ τὸ αἴσθημα, ὅπου μετουσιώνεται, δίνει ὁμορφιά καὶ μουσικότητα στὴν ἰδέα. Δὲν τὸ κρύβω πὼς ἂν εἶταν δυνατό στὸν ποιητῆ νὰ συμμάζωνε τὸ ποίημά του στὸ μισὸ τουλάχιστο, θὰ κέρδιζε σὲ δύναμη καὶ σὲ μορφή. Ὡστόσο ἡ πλατυρρημοσύνη δὲν πρέπει νὰ μᾶς κάμει νὰ μὴν ὁμολογήσωμε τὴν ὁμορφιά πού φτάνει τὸ τραγούδι του σὲ πολλὰ μέρη :

Τυφλὸς τοῦ Ὀλύμπου ραφφὸς ὁ θεὸς Μελησιγένης,
Θνητοὺς ἀτάραχα, ἤρωες, θεοὺς ἐμολογᾷ.

Ἀπὸ μιὰ βρῦση ἀνήσυχη, τραγοῦδι μου ἐσύ,
βγαίνεις,

Κ' ἢ λάβα πάντοτε εἰς' ἐσὸ κ' ἢ φουσκοθαλασσία.

φυγε ἀπὸ τὴν ἄκρη τῆς πέννας του καὶ τῷ γραφε.

Ἄῤῥεπε», γράφει ὁ Λαμπελέτ, ἰννοῶντας τὸ Ὁδεῖο, «ἀντὶ νὰ εἶχε συγκεντρώσει ὅλες του τὶς ἐνέργειες εἰς τὸ νὰ παράγῃ θηλυκὲς κλειδοκυμβαλιστικὲς μετριότητες, νὰ εἶχε δώσει μεγάλη σημασία στὴν ἀνάπτυξη τοῦ κλάδου τῶν ἀνωτέρων θεωρητικῶν μαθημάτων(1) καὶ νὰ προετοιμάζεν ἔτσι τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν ἰδρυση μιᾶς τάξης ὅπου νὰ σπουδάζεται σοβαρὰ ἡ σύνθεσις καὶ ὅπου οἱ Ρωμιοὶ μαθητὲς ἀφοῦ θὰ ἀποκοῦσαν τέλεια μόρφωσις, θάβρισκαν κ' ἕνα πολύτιμο ἔθνικὸ ὑλικὸ λαϊκῶν τραγουδιῶν ὅπου θὰ ἐπότηζαν τὴν ψυχὴ τους καὶ θὰ προετοιμάζαν ἔτσι τὴ ρωμαϊκὴν τέχνην γιὰ τὸ μέλλον».

Καὶ τί ἔγραψα ἐγὼ; Πῶς τὰ «δημοτικὰ μας τραγούδια» ποῦ ἀπάνω σ' αὐτὰ θὰ δημιουργηθῆ ἡ ἔθνικὴ μουσικὴ θὰ τὰ χρησιμοποιήσουνε ἐκεῖνοι ποῦ θὰ ἔχουν τὴ δύναμιν νὰ τὰ χρησιμοποιήσουνε, καὶ οἱ ὅποιοι μπορεῖ καὶ νὰ βγοῦνε κ' ἀπὸ τὸ Ὁδεῖο, μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ μὴ βγοῦνε, κ' ἔφερα γιὰ παράδειγμα τὸ Λάβδα.

Καὶ γιὰ νὰ τελειώσω.

ἌΚαὶ μιὰ ἄλλη ψευτιά ποῦ εἶπανε γιὰ μένα — λέει ὁ Γ. Λαμπελέτ—εἶναι πῶς γυρεύω στὸ Ὁδεῖο νὰ φέρω τὴν Ἰταλικὴν μουσικὴν».

Κι ὅμως κ' αὐτὸ τῆπε ὁ Λαμπελέτ. Κι ἂν δὲν τῆπε καθαρὰ καὶ ξάστερα στὰ ἄρθρα του ποῦ δημοσιεύτηκανε στοὺς «Καιροὺς»—ποῦ γιὰ κείνους ποῦ ξέρουνε νὰ διαβάζουνε τῆπε καθάρωτατα—τῆπε φαρδεῖα πλατεῖα στὶς πρὸς Γ. Ἀξιότιμην ἐπιστολὴς του, ποῦ δημοσιεύτηκανε στὴν «Κριτικὴ».

Νὰ λοιπὸν τί ἔγραφε σ' ἕνα γράμμα ὁ Γ. Λαμπελέτ («Κριτικὴ» σελ. 195):

Ἄὐτὸ λοιπὸν τὸ ἐμφυσᾶν καὶ τὸ ἐπιβάλλειν με

(1) Ὁ Γ. Λαμπελέτ εἶναι δάσκαλος στὰ θεωρητικὰ μαθήματα.

Ἄκου, ὁ Ἄσκραϊὸς εἴμ' ἐγὼ, δὲν εἴμ' ἐγὼ τεχνίτης
Τῶν ἡσυχῶν χρυσοῦντων, τῶν ἰσορῶν σκοπῶν,
Τῆς μαύρης γῆς ποῦ τὴν πατῶ με σέρνει ἐμὲ ὁ
μαγνήτης,

Ὁ νοῦς μου πάει μετὰ τὰ φτερά τῶν ἀναστενασμῶν.
Ραχοῦλες, εἶμαι ὁ πιστικὸς τῆς ἡμερῆς ἀρνάδας,
Ὁργῶνω, σπέρνω, ἰδροκοπῶ, τοῦ κάμπου δου-
λευτῆς,

Καὶ λούζω τὸ τραγοῦδι μου στῆς δροσοπρασινάδας
Τὰ δάκρυα καὶ στὰ δάκρυα τῆς δύσκολης ζωῆς.
Ἐωμάχο εἶσαι, τραγοῦδι μου, τάλετρο' εἴν' ἡ χαρὰ
μου,

Τὰ κύματά τους ταίριασαν τὰ στάχια καὶ οἱ ρυθμοί,
Ρηγάδων ξεφαντώματα δὲν ξέρουν τῶνομά μου,
Τὸ ξέρ' ἡ μοναξιά, τὸ φῶς καὶ ἡ νύχτα, καὶ ἡ
ψυχὴ.

Καματερά, τὸ ξέρετε, σπρωγμέν' ἀπ' τὴ βουκέντρα,
Μιὰ λάμψη ἀξήγητη φωταῖε τὰ βύθη σας θαμπά,
Τὸ διαλαλᾶν οἱ γέρανοι, καὶ τὰ μεγάλα δέντρα
Τάκοῦσαν καὶ περπάτησαν, κ' ἤρθανε πρὸ σιμά.

Στὸ χῶμα τὸ πρωτόγονο τῆς γύμνιας τὰ τσακάλια
Μέσ' ὅτων πατέρων μου οὐρλιαζαν τὶς ἀχαρὲς ζωές,
Σκληρὰ εἶταν τὰπαλόπνοια αἰολικὰ ἀπρογιάλια,
Ναῦτες Κυμαῖοι μᾶς σπρώξανε πρὸς θάλασσεσ
πλατειές.

Ναῦτες Κυμαῖοι μᾶς ρίξανε σ' ἀγνώριστα λιμάνια,
Δαλοῦσε ὁ ζίζηκας, ἀνθοῦσεν ἡ ἀγριαγαθιά,
Κ' ἤρθες νὰ βρῆς ἀνάπαση, τριφυμισμένη ὀρφάνια,
Σὲ καλοκαίρια ἀγέλαστα καὶ σ' ἄγρια χειμαδιά.

Ἄσκρα, στὴ ρίζα τοῦ ἱεροῦ βοννοῦ μαυρολογούσες,
Πῆρε' ἀπὸ σένα τὴν τραχεῖα κ' ἀστολίστη φωνή,
Ἐμὲ δὲ με βυζάζανε στὸν Ἐλικῶνα οἱ Μούσες.
Ἐμὲ με πικρανάθρευαν οἱ φτώχειες καὶ οἱ καημοί.

(Ἄκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

τὸ στανιὸ ὡς θρησκείαν εἰς τὰς ψυχὰς μας—ἐννοεῖ τὸ Ὁδεῖο—ν' ἀγαπήσωμεν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ὅ,τι εἶναι ἄκρα ἐκδήλωσις καλλιτεχνικὴ—ἐννοεῖ τὴ Γερμανικὴ μουσικὴ—ἐνδὸς ἀπὸ μακρῶν αἰῶνων πολιτισμένου λαοῦ, οὐσιωδῶς δὲ διαφέροντος εἰς τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ αἶσθημα καὶ τὴν ἀντίληψιν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας, πρέπει νὰ καταπολεμήσουν ὅλοι, ποῦ ἔχουν ἀκριβῆ αἴσθησιν τῶν πραγμάτων—ἐννοεῖ τὸν ἑαυτὸν του—ὅσο ἀγαποῦν πραγματικῶς τὸν τόπον των καὶ ζητοῦν τὴν ἀληθινὴν πρόοδόν του».

Σ' ὅλες του δὲ τὶς ἐπιστολὰς ὄχι ἀφίνει νὰ νοηθῆ, ἀλλὰ τὸ λέει καθαρὰ καὶ ξάστερα πῶς τὸ Ὁδεῖο ἔχει πάθῃ ἀπὸ Ἰταλοφοβία, ἂν καὶ ἡ Ἰταλικὴ μουσικὴ «εἶναι πλησιεστέρη στὴν ἀντίληψιν τῶν Ἑλλήνων, συντελεστικωτέρα εἰς τὴν φυσικὴν των πρόοδον, ποῦ ἤμπορεῖ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ φόβος νὰ βλαφθῆ ἡ ψυχικὴ τους υγεία, νὰ ὠφελῆσῃ τὸσον ὅσον ἤμπορεῖ νὰ ὠφελῆσῃ ἕνα κομμάτι τοῦ Βετχόβεν ἢ τοῦ Μπάχ εἰς τοὺς δυναμένους νὰ τὸ ἐννοήσουν» («Κριτικὴ» σελ. 283).

* *

Μποροῦσα ν' ἀραδιάσω κ' ἄλλες περιχοπὲς ἀπὸ τὰ ἄρθρα καὶ τὶς μελέτες τοῦ Γ. Λαμπελέτ γιὰ νὰ τοῦ ἀποδείξω πῶς τὸν παραδιάβασα καὶ πῶς κατὰ τὴν περίστασιν ἀλλάζει ἀλλ' Ἀρτσέλη πρόσωπο, ὄνομα καὶ ἰδέες.

Μὰ οἱ στήλες τοῦ «Νουμά» εἶναι πολυτίμες, πολυτιμωτέρες ἀπὸ τὶς μουσικὲς γνώσεις καὶ συμβουλὲς τοῦ Γ. Λαμπελέτ.

Θ. Ν. ΣΥΝΑΔΙΝΟΣ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Κάθε τ' ἀγέρα φύσημο,
Στὰ σιωπηλὰ δρομάκια
Τοῦ περβολιοῦ τοῦ ἔρημου
Σκορπάει διαβατικά
Φύλλα χλωμά, νεκρόφυλλα,
Καὶ φεύγειν τὰ πουλιάκι
Μὲ θρήνων κελადήματα
Ἄπ' τὰ γυμνὰ κλαδιά.

Εἶχα βαθεῖα μὲς στὴν ψυχὴ
Ὁραῖο περβολί,
Ὁλάνθιστο καὶ μυριστὸ
Μὲ φύλλα δροσερά,
Καὶ τὰ πουλιά ποῦ δλόχαρα
Παίζαν στὴ μυροβόλη
Ἄγκάλῃ του, τραγουδάγαν
Σὲ πράσινα κλαδιά.

Μὰ τοῦ ἀνέμου φύσηξε
Κακότυχη πνοή.
Κάθε μον φύλλο πράσινο,
Ἄλλάζει τὴ θωριά του...
Κ' εἶταν ἡ κάθε ἐλπίδα μου
Ποῦ ἔγεργε νεκρή,
Στὸν κῆπο τώρα τὸ βουβὸ
Μὲ τὰ γυμνὰ κλαδιά του.

Εἰς τὰ κλωνάρια τὰφυλλα
Τοῦ περβολιοῦ τοῦ ἔρημου
Θάνθισθ πάλι ἡ ἀνοιξη
Θάρθουν καὶ τὰ πουλιά.
Μὰ στὴν ψυχὴ μου φύσηξε
Μία πνοὴ ἀνέμου
Ποῦεταν φαρμάκι κ' ἔσταξε
Τὴ νέγρα στὰ κλαδιά.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΟΛΕΙΟ*

4.

Η ΠΡΩΤΗ ΧΡΟΝΙΑ

Ὁ δάσκαλος τοῦ Θύμη ἄρχισε ἀπὸ τὶς πρώτες ἀκόμα μέρες τοῦ Σταυροῦ νὰ διδάσκη στὰ παιδιὰ τὰ γράμματα καὶ τὴν πρώτη ἀνάγνωσι μ' ἕναν τρόπο παμπάλαιο καὶ πνεματοχτόνο. Ἄν καί, σὰ σπούδαζε, εἶχε μάθει κουτσά-στραβά καμπόσια παιδαγωγικὰ κ' εἶχε κάνει λίγη πραχτικὴ ἐξάσκηση διδασκαλίας, ὅπως εἶναι δὰ γνωστὰ σ' ὅλους μας, ἀφινε ὅμως ἄλλοτες ἀπὸ ἄγνοιαν κ' ἄλλοτες ἀπὸ φυγοπονία ἀπαραίτητες διδασχτικὲς ἀρχές, ἀναγκαιότατες μεθοδικὲς ἀπαίτησεσ καὶ σπουδαίους παιδαγωγικοὺς ὅρους. Ὅλες οἱ γνώσεσ του εἶταν ἀστήριχτες, ἡ μάθησή του μισή, ἡ καρδιά του ξερή, ὁ νοῦς του στεῖρος, ἡ γλώσσῃ του νεκρή, τὸ παιδευτικὸ του σύστημα σάπιο καὶ τὸ ἔργο του θανατηφόρο.

Μὰ ὅσο καλοσυνείδητος καὶ ρέχτης κ' ἂν εἶναι ὁ Ρωμιὸς δάσκαλος, ὅσο κανονικὲς καὶ γόνιμες σπουδὲσ κ' ἂν ἔχει κάνει, ὅσο ἀξιοσέβαστη εἶναι ἡ μάθησή του κ' ὅσο ζωντανὴ ἡ ἀγάπη του πρὸς τὰ παιδιὰ καὶ τὴν πατρίδα μας, ὅσο κ' ἂν ἀδιάκοπα καταγίνεται κατὰ τὸ μεγάλο παράδειγμα τοῦ Pestalozzi ἀνὰ ἐπιδιώκη μετὰ τὴν ἀγωγή κ' ἀκοίμητα νὰ ποθῆ ὄχι τίποτ' ἄλλο, παρὰ τὸ τέλος τῆς δυστυχίας τοῦ λαοῦ, εἶναι ὅλων διόλου ἀδύνατο νὰ φέρῃ ἀποτελεσματικὰ πλεονεχτήματα στὴν παιδείῃ καὶ στὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν μας. Κι αὐτὸ προέρχεται γιὰτὶ τὰ πάντα μέσῃ στὸ σκολεῖο καὶ συστήματα καὶ βιβλία καὶ προγράμματα καὶ γλώσσα καὶ συνήθειεσ καὶ μέσα εἶναι θεώρατα μπόδια, ποῦ στημένα μένουνε παντοτινὰ μπροστὰ του καὶ ποῦ ματαιώνουν ὅλεσ τὶς εὐγενικὲσ προσπάθειεσ του καὶ στεφανώνουν μετὰ τῆς ἀποτυχίας τὰγκάθια τὸ ματαιόπονο ἔργο του. Πόσοι νέοι μετὰ διαλεχτὲσ καρδιέσ καὶ μυκὰ γερὰ δὲν ξοδέψανε, χωρὶς ἀποτέλεσμα, ὅλο τὸ σφρίγος τῆς νιότησ του κ' ὅλη τὴ δόξο τῆς ζωῆσ τους στὸ σισύφειο ἔργο τῆς ἐκπαίδεψῆσ τῶν παιδιῶν μας καὶ δὲ σωριαστήκανε νωρὶς-νωρὶς, σαρβάβαλα ἀπὸ τὴν ἐξάντληση, σὲ μιὰ σκοτεινὴ γωνιά τῆς κοινωνίας μετὰ μοναχὸ κέρδος τῆ θλιβερῆ σκέψη πῶς ὀλοκληρωτικὸς ὄλεθρος μᾶς περιμένει, ἂν ὅσο μπορεῖ πρὶο γλῆγορα δὲν ἀλλάξουμε ἀπὸ τὰ θεμέλια καὶ δὲ μεταρρυθμίσουμε πέρα ὡς πέρα καὶ μετὰ τὸ παιδευτικὸ μας σύστημα!

Μὰ καιρὸς εἶναι νὰ ρίξουμε μιὰ προσεχτικὴ ματιὰ στὰ πρώτα τοῦ παιδιοῦ μαθήματα, στὴ διδασκαλία τῶν γραμμάτων. Στὰ σκολεῖα μας καὶ στὸ ἔργο τῆς διδασκαλίας τῶν γραμμάτων παρατηρεῖται ἕνα φαινόμενο ξεχωριστὸ ποῦ δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ σὲ κανέν' ἄλλο ἔθνος καὶ ποῦ μετὰ τὸ νὰ παρέχῃ στὸ ἔργο αὐτὸ δυσκολία σημαντικὴ συντελεῖ, κοντὰ στ' ἄλλα, στὸ βάσανο καὶ τὴν τυραννία τῶν δυστυχησμένων μικρῶν μας. Παντοῦ ἄλλοῦ εἶναι γνωστὸ πῶς κ' ἡ γραφτὴ γλώσσα κ' ἡ μιλούμενη, ἡ λαλιὰ, στηρίζονται ἀπάνω στοὺς ἴδιους φωνολογικοὺς νόμους καὶ στὴν ἴδια φτογγολογία. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ βρῆς στὴ γραφτὴ γλώσσα συνδυασμοὺς γραμμάτων, ποῦ δὲν ἀπαντιοῦνται καὶ στὸν προφορικὸ λόγο καὶ ποῦ γι' αὐτὴ τὴν αἰτία εἶναι, ὡς ἀσυνείθιστοι κ' ἀφύσικοι, πάρα πολὺ δύσκολοι. Τὰ φωνητικὰ ὄργανο τοῦ Ρωμιοῦ καὶ μάλιστα τοῦ μικροῦ παιδιοῦ μας μετὰ δυσκολία μποροῦν νὰ προφέρουνε κ' εἶναι σὰν ἀδύνατο νὰ συνειθίσουνε ποτέ σ' αὐτὰ τῶν γραμμάτων τὰ ζευγαρώματα, ἀνύπαρχτα στὴ ζωντανὴν δημοτικὴν: χθ, σθ, σχ, φθ, πτ, νδ, κτ, γχ, γξ, μβ, φς (εὐς), κτρ, νδρ, μβρ, μβλ, φσθ (θραυσθεῖς), κ.τ.λ. Ἀπόδειξη πῶς καὶ τοὺς πρὶο γραμματισμένους καὶ στίς πρὶο ἐπίσημες ὁμιλίεσ τους, μ' ὅλη τὴν προσοχὴ ποῦ καταβάλλουνε, τοὺς ξεφεύγουνε τὰ: ἀστενῆς, τὸν ἀνκντρον, χτηματικὸς κ.τ.τ. Τὶ τώρα γίνεται στὸ σκολεῖο εἶναι ἀπερίγραφο. Ὁ ἕνας μαθητῆς εἶναι ἀδύνατο νὰ σοῦ προφέρῃ τὸ βασιλεὺς φς, κ' ἄλλοτε

*) Κοίταξε φύλλα 350, 352 καὶ 370.